

World Vision

YÜKSEK RİSK – DÜŞÜK ÖNCELİK

Mülteciler ve ülke içinde yerinden edilmiş topluluklar için COVID-19 aşısına erişimin önündeki engelleri kaldırmak neden çocuklar için kritik bir öneme sahip

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
YÖNETİCİ ÖZETİ	v
TEMEL ARAŞTIRMA BULGULARI	viii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: AŞI YARIŞI - ZORLA YERİNDEN EDİLEN İNSANLARI COVID-19 DEĞİL AMA DÜNYA GERİDE BIRAKIYOR	2
Zengin ülkeler aşılanıyor, fakir ülkeler aşılanmıyor	2
COVID-19 aşılama sürecindeki eşitsizlik, zengin ve fakir ülkeler arasındaki uçurumun ötesine geçmektedir	4
Aralık, zorla yerinden edilmiş kişiler için daha da büyüktür	5
2. BÖLÜM: COVID-19 AŞISINA ERİŞİMİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER	7
Güvenilir ve yeterli bilgiye sınırlı erişim, aşı ile ilgili tereddütleri artırmaktadır	7
Yabancı düşmanlığı ve güvensizlik aşılamanın önünde bir engeldir	9
Göçmenlik statüleri zorla yerinden edilmiş kişilerin aşı olmasını engelleyebilir veya bu kişilerin vazgeçmesine neden olabilir	9
COVID-19, zorla yerinden edilmiş insanlar için temel hizmetleri kesintiye uğratmaktadır	10
3. BÖLÜM: COVID-19'UN AİLELER VE ÇOCUKLARI ÜZERİNDEKİ DOLAYLI ETKİSİ ARTMAKTADIR	11
Geçim kaynakları ve gelir kaybı, çocukların refahını önemli ölçüde etkilemektedir	11
COVID-19'un çocuklar üzerinde devam eden ve yıkıcı olan etkisi çok geniş kapsamlıdır	13
Çocuk sağlığı ve çocukların beslenmesi	14
Çocukların şiddetten korunması	15
Çocukların eğitimi	16
ÖNERİLER	19
EKLER	21
Metodoloji	21

KISALTMALAR

KDC – Kongo Demokratik Cumhuriyeti

FDP – Zorla Yerinden Edilmiş Kişi

IDP – Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişi

OCHA – Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi

SAGE – Stratejik Danışma Uzmanlar Grubu

SKH– Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi

BM – Birleşmiş Milletler

UNICEF – Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

BK – Birleşik Krallık

DSÖ – Dünya Sağlık Örgütü

YÖNETİCİ ÖZETİ

COVID-19 sağlık krizi herkesi ama en çok da pandemiye karşı ulusal ve küresel müdahaleler bağlamında yüksek risklerden bazılarıyla karşı karşıya kalan ve düşük önceliğe sahip olan zorla yerinden edilmiş kişiler dâhil olmak üzerinde dünyada toplumun dışına itilen insanları etkilemiştir. Aşılama sürecindeki eşitlik, yalnızca en yüksek risk altında olanları korumak için gerekli değildir; aynı zamanda, küresel olarak daha yıkıcı etkileri önlemek için de kritik bir öneme sahiptir. Bu pandemi her yerde bitene kadar hiçbir yerde bitmeyecektir.

COVID-19 aşısı için yapılan yarış, dünyanın 'sahipleri' ve 'sahip olmayanları' arasında sürekli büyüyen bir sağlık boşluğunu ortaya çıkarmıştır. Aşı dozlarının büyük çoğunluğu, en düşük gelirli ülkelere göre nüfuslarını 25 kat daha hızlı aşılamanı yüksek gelirli ülkeler tarafından satın alınmıştır. Mevcut durumda COVID-19'un etkileri, virüsü kontrol altına almak ve kendi nüfuslarını korumak için yeterli kaynağa sahip olmayan ülkelerde artmaktadır. Bu ülkeler aynı zamanda, yüksek enfeksiyon ve bulaşma riski olmasına rağmen, ev sahibi ülkelerin toplayabildiği aşı kampanyalarının dışında bırakılan, dünya genelindeki çok sayıda zorla yerinden edilmiş kişiye (FDP) ev sahipliği yapmaktadır.

Krizin etkilerini çoğaltan bir etken olarak, COVID-19, eşitsizlikleri derinleştirmeye devam etmekte; dünyanın en zorlu yerlerinde orantısız bir şekilde daha fazla hayatı tehlikeye atmaktadır. Yıkıcı artçı şoklar, fiziksel ve zihinsel sağlık, güvenlik, gıda güvenliği ve eğitim için çok büyük ek tehditler oluşturmaktadır.

Zorla yerinden edilmiş kişiler, özellikle çocuklar, pandeminin dolaylı etkilerinden en çok etkilenenlerden bazılarıdır ve pandemiden kurtulmak için en büyük zorluğu yaşayacaklardır. Bu nedenle bu kişilerin aşıya erişimi, sağlık, beslenme, korunma ve eğitim açısından birden fazla düzeyde yoksunluk yaşayan ve COVID-19'un ebeveynleri ve bakım verenleri üzerindeki etkisinden giderek daha fazla etkilenen çocuklar üzerinde COVID-19'un ani ve uzun vadeli artçı şoklarının önlenmesi açısından oldukça önemlidir.

Bangladeş, yaklaşık 1 milyon Rohingya mültecisi için COVID-19 aşılarını erteledi. Dünyanın en büyük mülteci kampında yaşayan bu grup, ülkede henüz aşıya erişimi olmayan tek grup.

COVAX ile ilgili küresel taahhütler yetersiz kalmakta ve insani müdahalelerin öncelikleri azalmaktadır:

- 2021'in sonuna kadar dünyanın en savunmasız ve yüksek risk gruplarının en az %20'sine 2 milyar doz aşı sağlamayı hedefleyen bir girişim olan COVAX ile ilgili taahhütte bulunan 190'dan fazla ülkeye rağmen, teslimatlar hem yetersiz finanse edilmekte hem de gecikmektedir.
- 2021 Küresel İnsani Müdahale Planı, 56 ülkede en çok ihtiyacı olan 160 milyon insanı desteklemek için 35,1 milyar ABD Doları talep etmektedir; ancak, Mayıs 2021 itibarıyla planın yalnızca %16'sı finanse edilmiştir.

Zorla yerinden edilmiş kişiler COVID-19'dan kaynaklanan en yüksek risklerle karşı karşıyalar; ancak, aşı erişimi için en düşük önceliğe sahipler:

- Buyuyan bir aşı acığı var. Mevcut tüm aşı dozlarının %84'ü, çok sayıda zorla yerinden edilmiş kişiye ev sahipliği yapan Kongo Demokratik Cumhuriyeti (KDC) ve Uganda gibi en az varlıklı ülkelerde uygulanan %0,3 kadar az bir oran ile karşılaştırıldığında, yüksek gelirli ülkelerde uygulanmıştır.
- Dünyada zorla yerinden edilmiş kişilerin yaklaşık yarısına (%47), yani 40 milyondan fazlasına ev

sahipliği yapan düşük gelirli ülkeler, savunmasız grupları COVID-19'dan korumak için en az donanıma sahip olan ülkelerdir. Bu ülkeler, küresel aşı dozlarının sadece %3'ünü satın alabilmişlerdir.

- Milyonlarca zorla yerinden edilmiş kişinin kendilerini korumak için hiçbir yolu yoktur. 152 ev sahibi ülkenin aşı planlarının %40'ı, kendi sınırları içinde yaşayan mülteci ve sığınmacıların dâhil edilmesini içermemekte veya net bir plan ortaya koymamaktadır. Bu planların %30'u, ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin dâhil edilmesini içermemekte veya bu konuda net bir plan ortaya koymamaktadır.²

World Vision'ın Brezilya, Kolombiya, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Ürdün, Peru, Türkiye, Uganda ve Venezüella'daki 339 mülteci ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerle (1.914 kişiyi temsil etmektedir) yürüttüğü yeni araştırması, pandemiyi mülteci ve yerinden edilmiş toplumlar üzerindeki

büyük etkisinin yanı sıra bu kişilerin COVID-19 aşılmasına ve sağlık hizmetlerine çok sınırlı erişimlerinin devam eden zorluklarını ve sonuçlarını ortaya koyarak mevcut kanıtları doğrulamaktadır.

Mültecilere ve zorla yerinden edilen insanlara yönelik World Vision araştırması sonucunda:

- 339 hane halkı görüşmesinde, temsil edilen 1.914 mülteci ve yerinden edilmiş kişiden yalnızca bir kişi COVID-19 aşısı olduğunu bildirmiştir.
- Ankete katılan kişilerin %68'i, topluluklarında aşılama planlarını bile duymamıştır. Yaklaşık yarısı (%47) aşıya uygun olmadıklarını düşünmüşlerdir veya aşı için uygun olup olmadıklarını bilmemektedirler.
- Anket yapılan tüm bağlamlarda zorla yerinden edilmiş kişiler, pandemiyi başlangıcından itibaren

Dokuz kardeşine bakan 19 yaşındaki Güney Sudanlı mülteci Elizabeth, Uganda'daki Bidi Bidi Mülteci Yerleşiminde bir World Vision personeli ile konuşuyor. © World Vision / Aggrey Nyondwa

artan yabancı düşmanlığı ve nefret söylemi ile karşılaştıklarını ve hem fiziksel hem de duygusal saldırılara maruz kaldıklarını bildirmişlerdir.

- Ankete katılan kişilerin %72'si gelirlerinin düştüğünü, %40'ı işini kaybettiğini ve %77'si gıda ihtiyaçlarını karşılayamadığını söylemiştir.
- Ankete katılan kişilerin %40'ı topluluklarında bulunan çocukların daha az güvende olduğunu hissetmektedir. Çocuklarla ilgili en önemli endişeleri sorulduğunda, %37'si kötü beslenmeyle ilgili endişelerini, %28'i çocuklar için psikososyal destek eksikliğini ve %22'si de okul terki ile ilgili endişelerini dile getirmişlerdir.

ÖZET ÖNERİLER

Dünya genelinde en savunmasız durumda olan milyonlarca insan geride bırakılmakta ve milliyetçilik, korumacılık ve ayrımcılık nedeniyle kendilerini COVID-19'dan koruyamamaktadır. Herkes güvende olana kadar kimse güvende olmayacaktır; COVID-19 aşılarna, teşhis ekipmanlarına ve ilaçlarına kapsayıcı, adil ve eşitlikçi erişim olmadan küresel bir iyileşme olmayacaktır.

Mültecilere ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilere pandeminin ele alınışına dair karar vericilere yönelik tavsiyelerini sorduğumuzda, ilk yanıtları 'herkes için bir aşının sağlanması' ihtiyacı olmuştur.

World Vision, bağışçı hükümetleri aşı ve sağlık hizmetleri ile ilgili aralığı kapatmaya ve pandemiye ötekileştirilmiş insanlar, özellikle de zorla yerinden edilmiş kişiler için kontrol altına almaya yardımcı olma taahhütlerini,

- COVAX dağıtımlarını etkinleştirmek amacıyla aşılardan için 2,6 milyar ABD Doları tutarında bir finansman açığı da dâhil olmak üzere, "COVAX Araçlarına Erişim Hızlandırıcısı" (ACT-A) için 18,1

milyar ABD Doları tutarındaki finansman açığını kapatarak,

- Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) çağrısına uygun olarak 2021'de 1 milyar aşı dozunu paylaşarak³,
- Ulusal aşı planlarına dâhil olmayan zorla yerinden edilmiş kişilerin aşuya erişebilmesini sağlamak amacıyla COVAX'ın insani tamponunun teslimat maliyetleri için finansman sağlayarak,
- COVID-19 ile ilgili sağlık hizmetlerini (örneğin teşhis), topluluk katılımını ve aşı ile ilgili tereddütlere yönelik müdahaleleri desteklemek amacıyla düşük gelirli ülkeler için artan finansal, teknik ve lojistik destek sağlayarak ve
- COVID-19 müdahalesi ve pandeminin özellikle çocuklar olmak üzere zorla yerinden edilmiş kişiler üzerindeki orantısız geçim kaynağı, gıda güvenliği, sağlık, koruma ve eğitim etkilerini ele alan ek politikaları ve fonları benimseyerek yerine getirmeye çalışmaktadır.

World Vision, mültecilere ev sahipliği yapan ülkelerin hükümetlerine,

- Yasal ve belge durumlarına bakılmaksızın, çocuklar da dâhil olmak üzere, tüm zorla yerinden edilmiş kişileri COVID-19 aşı planlarına ve yaygınlaştırmalarına, engelleme önlemlerine ve kendi vatandaşlarıyla eşit koşullarda sosyal koruma girişimlerine açıkça dâhil etme,
- Zorla yerinden edilmiş topluluklarla proaktif, ilgili ve bağlama dayalı iletişim yoluyla aşılara erişimi artırmak için kanaat önderlerini planlama, yaygınlaştırma ve iletişim çabalarına dâhil etme ve
- Planların yerel bağlamı ve inanç sistemlerini dikkate almasını sağlamak ve aşı kabulünü ve alımını artırmak için tüm kritik paydaşları erken dâhil etmek amacıyla bir hükümetin aşılama stratejisinin tüm aşamalarına kanaat önderlerini dâhil etme konusunda çağrıda bulunmaktadır.

Mültecilerin ve yerinden edilmiş kişilerin COVID-19 aşısına erişim zorlukları

1,914

mülteci ve yerinden edilmiş kişiyi temsil eden ve World Vision'ın Ürdün, Türkiye, Venezüella, Kolombiya, Peru, Brezilya, Uganda ve Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde (KDC) görüştüğü **339 mülteci ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin** içinden sadece

1

Uganda'daki bir mülteci, anket sırasında bir COVID-19 aşısı olduğunu bildirmiştir.

Ankete katılan kişilerin

%47'si

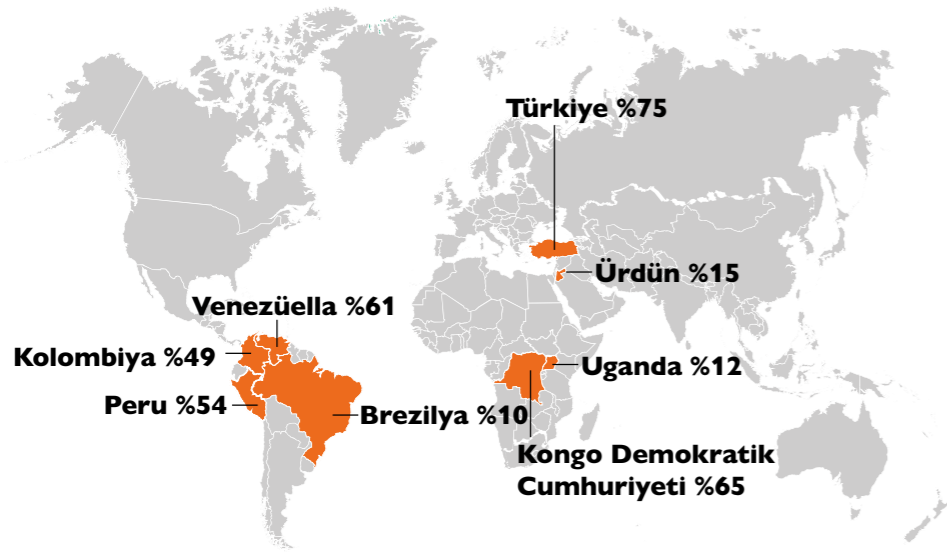
aşıya uygun olmadıklarını düşünmüşlerdir veya aşı için uygun olup olmadıklarını bilmemektedirler

Her 10 kişiden 7'si

aşıyla ilgili olarak herhangi bir planı duymamıştır.

Anket yapılan ülkelerde, mülteciler ve yerinden edilmiş kişiler, COVID-19 aşısı hakkında herhangi bir bilgi duymadıklarını bildirmişlerdir

Ankete katılan mültecilerin ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin

%36'sı

COVID-19 aşısının topluluklarında kullanıma hazır/erişilebilir hale getirilmesi durumunda aşı olma ihtimallerinin ya oldukça mümkün ya da biraz mümkün olduğunu bildirmişlerdir.

COVID-19 aşısı olma ihtimalinin düşük olduğunu söyleyen katılımcılara bunun nedeni sorulduğunda, aşağıdaki ilk üç nedeni vermişlerdir.

%22'si

aşının güvenli olmadığını düşünmektedir.

%22'si

aşının etkisiz olduğunu düşünmektedir.

%13'ü

aşı kaydı için kişisel bilgilerini paylaşmak istemediğini söylemiştir.

COVID-19 salgınının mülteciler ve yerinden edilmiş insanlar üzerindeki dolaylı etkisi

GELİR

Ankete katılan mültecilerin ve yerinden edilmiş kişilerin

%72'si

pandeminin başlangıcından itibaren gelirlerinin düştüğünü bildirmiştir.

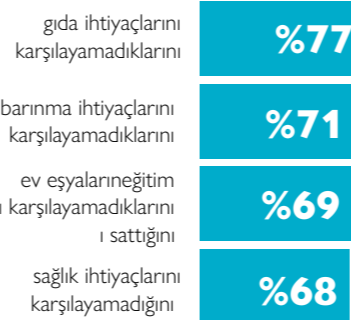
Her 10 kişiden 4'ü işini kaybetmiştir

Gelir veya iş kaybıyla başa çıkma yöntemleri

Temel ihtiyaçlarını karşılama durumları

Psikolojik İyilik Hali

Her 5 kişiden 4'ünün

psikolojik iyilik halinin olumsuz etkilendiği

Ayrımcılık

%35 COVID-19 test ve tedavi hizmetlerine vatandaşlara aynı koşullarda eriştiğini bildirmiştir.

%20 COVID-19 salgının başından beri daha kötü muameleyle maruz kaldığını bildirmiştir

%10 Anket katılımcıları, mültecilere ev sahipliği yapan 7 ülkede koronavirüs için suçlandıklarını bildirdi

Tüm ülkelerdeki mülteciler, COVID-19 salgınının başlangıcından bu yana artan yabancı düşmanlığı, nefret söylemi ve saldırılar yaşadıklarını bildiriyor.

EĞİTİM

%52 çocuklarının okula dönme ihtimalinin yüksek olduğunu bildirmiştir.

%33 okulların hala kapalı olduğunu bildirmiştir

%13 çocukların bu yıl eğitimlerine uzaktan veya alternatif olarak devam etmelerini sağlamak için yapılan okul düzenlemelerinden bahsetmiştir

Tüm katılımcıların çocuklarından, sadece

10 çocuktan 2'si

ders çalışabilmek için internet erişimi olduğunu bildirmiştir

10 çocuktan 1'i

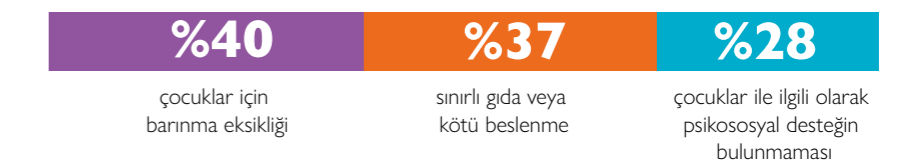
kağıt esaslı okul malzemelerine sahip olduğunu bildirmiştir

ÇOCUKLAR İLE İLGİLİ EN ÖNEMLİ ENDİŞELER

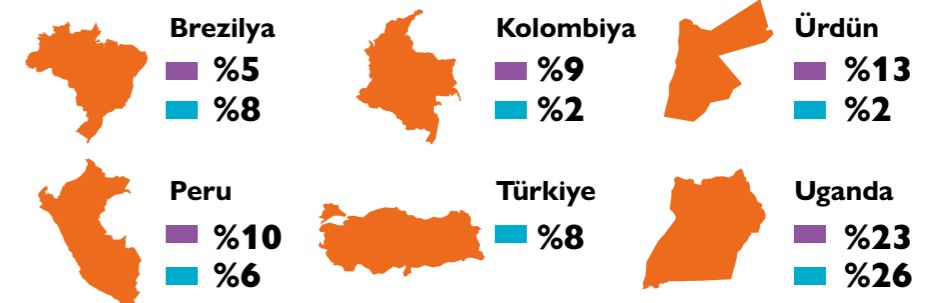

10 topluluktan 4'ü

çocuklar için daha az güvenli

ULUSLARARASI KORUMAYA ERİŞİM

■ Sığınma veya mülteci statüsü talepleri ertelendi veya durduruldu
■ Ülkeye yerleşim süreçleri ertelendi veya durduruldu

GİRİŞ

COVID-19'un bildiğimiz şekliyle dünyayı değiştirmesinin üzerinden 18 ay geçti. Pandemi; direncimizi, uyum sağlama yeteneğimizi ve kapasitemizi test etti. Dünya çapında sağlık sistemleri çöktü ve dünya ekonomisi derin bir daralmaya sürüklendi. Ama hepsinden önemlisi, COVID-19 birlik ve insanlık duygumuzu test etti. Dayanışma, merhamet, özveri, fedakâr tutum ve davranışların sayısız örneğine tanık olduk. Ama eşitsizliklerin arttığını ve derinleştiğini; milliyetçiliğin, korumacılığın ve ayrımcılığın daha da kötüleştiğini gördük.

Yüksek gelirli ülkeler yoğun aşı kampanyalarını başlatmaya devam ederken ve önümüzdeki birkaç ay içinde normale dönmeyi düşünürken milyonlarca ihtiyaç fazlası COVID-19 aşısını da ellerinde bulundurmamaktadırlar.⁴ Tüm aşı dozlarının %72'sinden fazlası yüksek ve orta üst gelirli ülkeler tarafından satın alınırken, dozların yalnızca %3'ü en yoksul ülkeler tarafından satın alınmıştır.⁵

COVID-19 hepimizi etkiledi, ancak eşit şekilde değil. Pandemi küresel bir halk sağlığı krizidir; ancak, ülkeler arasındaki ve ülkeler içindeki eşitsizlikleri genişletmiş ve şiddetlendirmiştir. Zorla yerinden edilmiş kişiler, mülteciler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişiler, “aşı yarışında”⁶ büyük ölçüde görünmez durumdadırlar. Bunun yanı sıra, zorla yerinden edilmiş kişilerin %86'sına ev sahipliği yapan düşük ve orta gelirli ülkeler, zayıf ve pandemiyle baskılanmış sağlık sistemleriyle aşılama merdivenini çalışmakta.

Bu ülkeler, şu anda COVID-19'un hem kendi nüfusları hem de ev sahipliği yaptıkları topluluklar üzerindeki etkileriyle başa çıkmak için çifte bir yük ve sorumlulukla karşı karşıyadır. Yine de pandemi, bu ülkelerdeki ev sahibi toplulukları ve zorla yerinden edilmiş kişileri farklı şekilde etkilemektedir; zorla yerinden edilmiş kişiler (çocuklar ve aileler dâhil) hem COVID-19 hem de yerinden edilme gibi üst üste gelen krizlerle karşı karşıyadırlar ve pandemi, krizin etkilerini çoğaltan bir etken olarak hareket etmektedir.⁷ Bu yıkıcı etki, aynı zamanda Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin hayata geçirilmesi sürecinde bu toplulukların uzun vadede dikkate almamasının bir yansımasıdır.

Aralık 2019'a kadar, SKH'lerde mültecilere ilişkin belirli bir gösterge yoktu ve bu, birçok zorla yerinden edilmiş kişinin hükümetler SKH'lerinin ilerleme anlatılarında⁸ büyük ölçüde görünmez olduğu, ve bu çocuk grubu

ve ailelerinin COVID-19'dan önce bile diğerlerine kıyasla eşit olmayan bir durumda buldukları anlamına gelmektedir. Bu, pandemiye karşı ulusal ve küresel müdahalelerde ve kurtarma stratejilerinde geride bırakılmamalarını sağlama zorluğunun daha da büyük olduğu anlamını taşımaktadır.⁹ Bu rapor, pandeminin zorla yerinden edilmiş çocuklar ve aileleri üzerinde, COVID-19 aşılama erişim eksikliği nedeniyle artan, yıkıcı ancak büyük ölçüde bildirilmeyen etkisine acilen dikkat çekmeyi amaçlamaktadır.

Rapor, Brezilya, Kolombiya, KDC, Ürdün, Peru, Uganda ve Türkiye'deki farklı mülteci gruplarıyla ve ülke içinde yerinden edilmiş Venezuelalılarla birlikte sekiz ülkede yürütülen yeni bir World Vision anketinden elde edilen bulguları kullanmaktadır.¹⁰

Savunmazsızlıkları nedeniyle zorla yerinden edilmiş kişiler yüksek bir enfeksiyon ve bulaşma riski kategorisinde yer alsalar da, raporun genel bulgusu, bu kişilerin COVID-19 aşılama piyasaya sürülme sürecinde geride bırakıldığı şeklindedir. Rapor ayrıca, bu popülasyonların COVID-19 aşılama, teşhis ekipmanına ve ilaçlara erişimde karşılaştıkları belirli engellerin yanı sıra, pandeminin çocuklar ve ailelerinin refahı üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini azaltmaya yardımcı olabilecek önleme, müdahale ve destek hizmetlerini de dikkate almaktadır. Yerinden edilmiş milyonlarca çocuk için COVID-19, gıda, barınma ve eğitime yetersiz erişim de dâhil olmak üzere önceden var olan zorlukları daha da kötüleştirmiştir. Pandemi, sağlık ve korunma risklerini artırmış ve psiko-sosyal sıkıntılar katlanarak şiddetlenmiştir.¹¹

Sonuçlar, ankete katılan çocukların ve ailelerinin karşı karşıya olduğu durumun bir göstergesi olsa da, görüşme yaptığımız kişilerin kapsayıcı deneyimlerinin daha birçok zorla yerinden edilmiş kişinin durumu için geçerli olması muhtemeldir. Bu nedenle bulgular, karar vericileri, COVID-19 müdahalelerinde zorla yerinden edilmiş çocuklar ve ailelerinin benzersiz ve özel ihtiyaçlarını daha iyi karşılamak için politikalarını ayarlamaya yönlendirmelidir. Rapor, görüşme yaptığımız mülteci ve yerinden edilmiş kişilerin tavsiyelerini ve bağışçılara, ev sahibi hükümetlere ve uluslararası topluluğa zorla yerinden edilmiş kişileri pandemiye yönelik ulusal ve küresel müdahalelere açıkça dâhil etmeye ve çocukların artan ihtiyaçlarını acilen ele almaya çağırarak World Vision tavsiyelerini ortaya koymaktadır.

1. BÖLÜM: AŞI YARIŞI - ZORLA YERİNDEN EDİLEN İNSANLARI COVID-19 DEĞİL AMA DÜNYA GERİDE BIRAKIYOR

Zengin ülkeler aşılanıyor, fakir ülkeler aşılanmıyor

“Bence aşı zenginler için.”
(KDC’de Orta Afrikalı mülteci)

COVID-19 aşlarına erişimdeki keskin ve şok edici eşitsizlik kapsamlı bir şekilde rapor edilmiştir. Bu eşitsizlik, Birleşmiş Milletler (BM), DSÖ, insani yardım kuruluşları ve halk sağlığı uzmanları tarafından kınanmış, Nisan 2021’de DSÖ Genel Direktörü Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus, COVID-19 aşlarının dünya çapındaki "haksız dağılımını", "şok edici"¹² ve "gülünç" olarak nitelendirmiştir.¹³

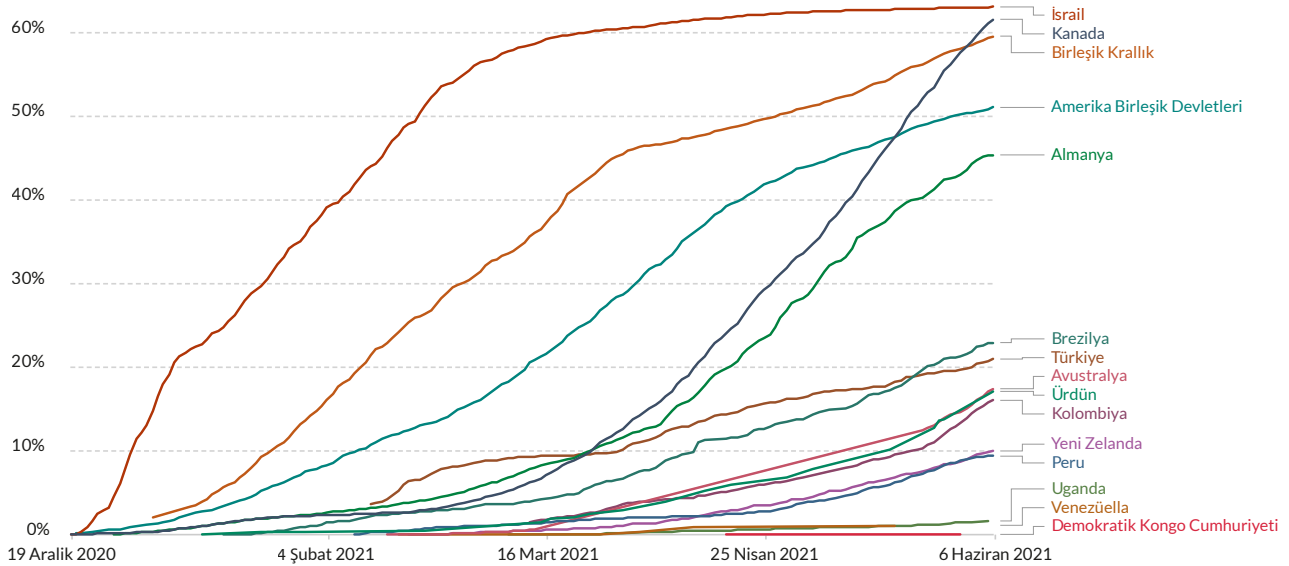
Mevcut tüm aşı dozlarının %84’ünden fazlası yüksek gelirli ülkelerde uygulanırken, çok sayıda düşük ve orta gelirli ülke, nüfusunun %1’ine bile (24 Mayıs 2021 itibarıyla) ilk dozu verme fırsatını bulamamıştır. Bu raporun yazıldığı sırada, KDC’de aşılar insanların %0,1’inden daha azına uygulanmıştır.¹⁴ Genel olarak, yüksek gelirli ülkeler nüfusunun iki katından fazlasını ve bazı durumlarda bundan daha fazlasını aşılamak için yeterli doz satın alırken, düşük gelirli ülkelerin alımları nüfusunun yalnızca %3’ünü kapsayabilmektedir.¹⁵

Aşı açığını kapatmak için acil önlem alınmadığı takdirde, zorla yerinden edilmiş kişilere ev sahipliği

En az bir doz COVID-19 aşısı yapılan kişilerin oranı

En az bir aşı dozu yapılmış toplam nüfusun payı. Bu, aşı iki doz gerektiriyorsa, tam olarak aşılanan paya eşit olmayabilir.

Our World
in Data

Kaynak: Our World in Data Tarafından Toplanan Resmi Veriler

CC BY

Ankete katılan ülkelerde ve seçilmiş yüksek gelirli ülkelerde COVID-19 aşlarının durumu (6 Haziran 2021 itibarıyla)

Kaynak: [Our World in Data](https://ourworldindata.org/)

yapan ülkelerin büyük bir kısmı virüsün daha ölümcül veya daha bulaşıcı mutasyonlarına maruz kalmaya devam edecektir. Bu durum, yıllar boyunca büyük hasarlara neden olabilir, sağlık sistemlerinin sınırlarını zorlayabilir ve savunmasız ve risk altındaki topluluklar arasında gereksiz ölümlere neden olabilir. Hindistan ve diğer düşük ve orta gelirli ülkelerde ölümlerin artması, mevcut durumda COVID-19 kaynaklı küresel ölümlerin yükünü, aşı elde etmek ve uygulamak için mücadele eden daha yoksul ülkelere¹⁶ kaydırmaktadır.

Düşük ve orta gelirli ülkelerin zayıf mali kaynakları, kapasite eksikliği (örneğin soğuk zincir ekipmanı, güvenilir elektrik) ve aşılama programlarını uygulamada ve kırsal ve uzak bölgelerde yaşayan insanlara ulaşmadaki zayıf altyapı, aşılarda küresel eşitsiz dağılımını daha da artırıyor. Bu, yeni bir durum değildir. Küresel olarak kaydedilen ilerlemeye rağmen, çoğu düşük ve orta gelirli ülkelerde yaşayan ulaşılması en

zor çocuklara yönelik çocukluk dönemi aşılmasının azlığı hala devam etmektedir.¹⁷

Bu, zorla yerinden edilmiş çocuklara ve ailelerine ev sahipliği yapan birçok ülkenin kendi halkına aşı dağıtmak için yeterli donanımına sahip olmadığı anlamına gelmektedir. Bu ülkeler, ihtiyaç duyan kişileri aşılamada önemli zorluklarla karşılaşırken, gereken hızda aşılamada daha da büyük güçlükler çekmektedir. Güçlü ve verimli dağıtım sistemlerinin, yeterli sağlık çalışanının ve tesislerin olmaması, ve aşı ile ilgili yüksek tereddüt oranları, KDC gibi en yoksul ülkelere bazılarının diğer ülkelere doz göndermesine¹⁸ veya Güney Sudan'da olduğu gibi süresi dolmuş dozların atılmasına neden olmaktadır.¹⁹ Çoğu Afrika'da bulunan tahmini 24 ülke, dozlarının üçte birinden daha azını uygulamakta ve %60'ından biraz fazlası da aldıklarının dörtte birinden azını kullanmaktadır.²⁰

COVAX, şimdiye dek mülteciler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişiler için aşı dağıtımına yönelik tek araçtır; ancak, yetersiz finanse edilmektedir.

190'dan fazla ülke COVAX için ya bir anlaşma imzalamış ya da buna katılmayı taahhüt etmiştir. COVAX, 2021'in sonuna kadar dünyanın yüksek riskli ve savunmasız gruplarının en az %20'sini aşılama için küresel olarak 2 milyar doz aşı sağlamayı hedeflemektedir. Dünyanın en büyük mülteci nüfuslarından birine ev sahipliği yapan Uganda da dâhil olmak üzere 92 düşük ve orta gelirli ülke için 2022'nin²¹ başına kadar 1.8 milyar doz daha sağlanmalıdır.

COVAX, ayrıca, aşılar erişimi olmayan mültecilerin aşılınması ve silahlı gruplar tarafından kontrol edilen ve hükümetin sağlık sistemlerine ulaşamayan bölgelerde yaşayan nüfusların aşılınması gibi acil durumlar için aşı dozlarının %5'inden tasarruf sağlayan bir "insani tampon" oluşturmuştur. Bununla birlikte, acil durumlarda aşılarda teslim edilmesinin gerçek maliyeti, teslimat ve dağıtım için ödeme sorumluluğu her zaman net değildir, ve küresel insani yardım çağrılarının aşılarda dağıtımını kapsamıyor gibi görünmektedir.²² Buna ek olarak, tampon, bir son çare mekanizmasıdır ve BM Kurumlar Arası Daimi Komitesi, "insani tamponun daha verimli kullanılması amacıyla, . . . insani yardım fonlarını korumak için yerinden edilmiş nüfusların ve diğer hassas grupların ulusal planlara dâhil edilmesi konusunda Üye Devletlerle daha fazla savunuculuk yapılmasına ihtiyaç vardır." vurgusunu yapmıştır.²³

Bununla birlikte, aşılar, teşhis testlerine ve tedavilere yönelik artan ihtiyaçlara rağmen, COVAX'ı içeren COVID-19 Araçlarına Erişim Hızlandırıcısı (ACT-A), şu anda 18,5 milyar ABD doları tutarında bir finansman açığıyla karşı karşıyadır. Bu, COVID-19 araçlarının düşük ve orta gelirli ülkelere yayılmasını engellemektedir. Hindistan'da COVID-19'un artması, Haziran 2021'in sonuna kadar 190 milyon dozluk bir eksiklik olması beklenen COVAX ile küresel iş birliği ihtiyacını daha da artırmıştır.²⁴

COVAX'ın mülteciler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişiler için başarıya ulaşmasını sağlamak amacıyla yüksek gelirli ülkeler finansman çabalarını hızlandırmalı, taahhütlerini yerine getirmeli ve zorla yerinden edilmiş kişilerin COVID-19 aşılarda ev sahibi ülke vatandaşları ile eşit düzeyde erişebilmesini sağlamak için Şubat 2021 BMMYK²⁵ ve Gavi anlaşmasına uygun olarak zorla yerinden edilmiş kişilere aşılarda ulaştırılmasını desteklemelidir.

COVID-19 aşılama sürecindeki eşitsizlik, zengin ve fakir ülkeler arasındaki uçurumun ötesine geçmektedir

Brezilya, Kolombiya, DRC, Ürdün, Peru, Türkiye, Uganda ve Venezüella'da temsil edilen 1.914 mülteci ve ülke içinde yerinden edilmiş kişi (339 görüşmede) içinde Uganda'da yalnızca bir mülteci COVID-19 aşısı olduğunu bildirmiştir.

Katılımcıların %47'si aşıya uygun olmadıklarını düşünmüşlerdir veya aşı için uygun olup olmadıklarını bilmemektedirler.

Ankete katılan mültecilerin ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin %68'i aşı ile ilgili olarak herhangi bir planı kendi topluluklarında duymamıştır.

Ülkeler içindeki aşı dağılımı da mevcut eşitsizlikleri artırmaktadır. Pandeminin başlarında, insani yardım kuruluşları ve halk sağlığı uzmanları, COVID-19'un zorla yerinden edilmiş kişiler üzerindeki potansiyel etkisi hakkında uyarılar yapmışlardır. Sıklıkla çatışmalarla, uzun süreli insanlık krizleri ve kronik hastalık salgınlarıyla karşı karşıya kalan çok sayıda ev sahibi ülkede, virüsün kontrol altına alınması ve izlenmesi zordur; bu da virüsün büyük ölçüde kontrolsüz olarak dolaştığı anlamına gelmektedir. Sınırlı test kapasitesi, zayıf veri toplama uygulamaları ve insanların test ve tedavi arama isteksizliği nedeniyle, kırılğan ve çatışmalardan etkilenen ülkelerde COVID-19'un tam kapsamını belirlemek zordur.

Ancak geçtiğimiz aylarda, insani yardım ortamlarındaki vakalar, zorla yerinden edilmiş kişiler de dâhil olmak üzere endişe verici seviyelere ulaşmıştır. Nisan 2021'de, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA), İnsani Müdahale Planları²⁶ kapsamındaki ülkelerin üçte birinden fazlasının 2021'in ilk dört ayında 2020'nin tamamından daha fazla vaka kaydettiğini bildirmiştir.²⁷ Suriye'nin kuzeybatısında, Kasım 2020'nin sonunda Suriye'nin tamamında bildirilen 7.797 vakaya sayısına kıyasla Mayıs 2021'de²⁸ DSÖ tarafından 22.828 pozitif COVID-19 vakası rapor edilmiştir (test eksikliği ve

sağlık altyapısının tahrip edilmesi göz önüne alındığında gerçek sayılar muhtemelen çok daha yüksektir).²⁹ Özellikle Amerika ve Güney Asya'daki ülkeler yıkıcı ikinci ve üçüncü dalgalarla karşı karşıyadır. Durum, Hindistan'daki ikinci COVID-19 dalgasıyla daha da yoğunlaşmaktadır ve bu, ülke içinde yaşamları mahvederken, ve aynı zamanda dünyanın geri kalanı üzerinde de dalgalanma etkileri yaratmaktadır. Dünyanın önde gelen aşı tedarikçisi olan Hindistan'ın COVAX stoğunun yaklaşık %70'ini tedarik edeceği tahmin edilmektedir.³⁰ Ancak Hindistan hükümeti aşı ihracatını askıya almıştır. Bu, küresel olarak eksikliklere yol açmış ve mültecileri aşılama başlamak üzere olan ülkeler de dâhil olmak üzere aşı kampanyalarını kesintiye uğratmıştır. Örneğin Bangladeş, ülkede henüz aşıya erişimi olmayan yaklaşık 1 milyon Rohingya mülteci için COVID-19 aşılarını ertelemiştir.³¹ Hükümet, artan vaka yükleri ve aşı kıtlığı nedeniyle mültecilere yönelik aşılama, ülkeye COVAX tedariki (10 milyon AstraZeneca dozu) gelene kadar başlamayacağını belirtmiştir. Dozlar Mayıs 2021 sonunda beklenirken, 3 Haziran 2021 itibarıyla Bangladeş COVAX'tan tek bir AstraZeneca dozu almamıştır. Rohingya mültecileri arasında nispeten az sayıda COVID-19 vakası bulunurken, daha geniş Cox's Bazar bölgesinde enfeksiyonlar, pozitif test oranları ve hastaneye yatırılma durumları artmaktadır.³²

Aralık, zorla yerinden edilmiş kişiler için daha da büyük

COVID-19 aşısının yüksek risk altındaki gruplara adil bir şekilde dağıtılması, birçok ülke için kritik ve önemli bir görevdir. DSÖ'nün aşı tahsisi ve önceliklendirme konusundaki kapsamlı rehberliğine rağmen, çok sayıda düşük ve orta gelirli ülkenin stratejileri (mevcut verilere dayalı olarak), uygunluk ve önceliklendirme konusunda eşitlik ve netlikten yoksun olma eğilimindedir.

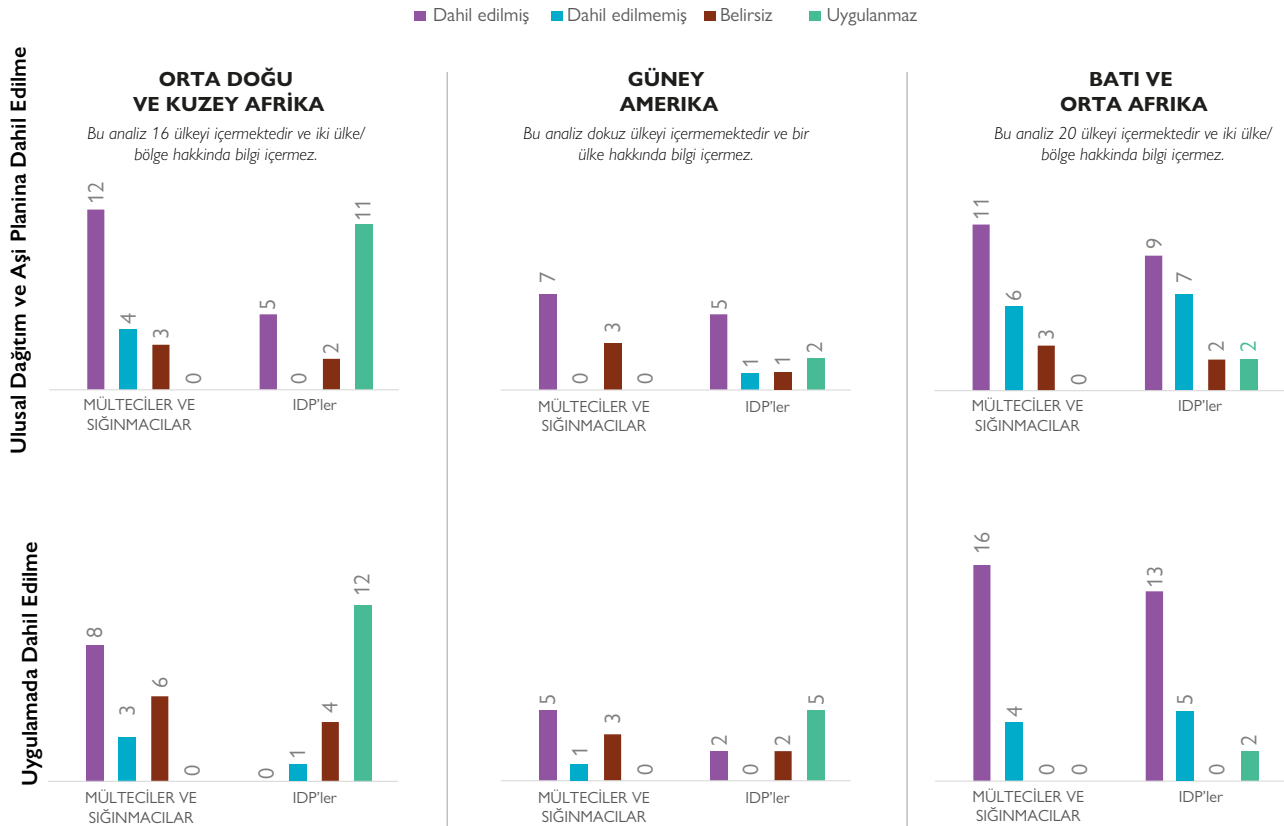
BMMYK, Nisan 2021 itibarıyla, Ürdün³³ ve Uganda.³⁴ da dâhil olmak üzere sadece 20 ülkenin mültecileri ve sığınmacıları vatandaşları ile eşit koşullarda aşılama başladığını belirtmiştir. Durum hızla gelişirken, zorla yerinden edilmiş kişilerin, özellikle kayıt dışı mültecilerin ve belgesiz göçmenlerin (KDC ve Türkiye'de yaşayanlar gibi) ulusal önceliklendirme planlarının dışında bırakıldığına dair kanıtlar bulunmaktadır. Ayrıca, mülteciler ulusal aşı planlarına dâhil olsalar bile aşı yaptırmazlar veya aşı yaptırmaları pek de olası değildir.³⁵ Bu durum, ayrıca, özellikle

mültecilere ev sahipliği yapan birçok ülke COVID-19 aşı kampanyalarını henüz yeni başladığından, zorla yerinden edilmiş kişilerin aşıya erişimini ve aşı yaptırmalarını takip etmek amacıyla yeterli sistemlerin bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

Mayıs 2021'de, Uluslararası Göç Örgütü, 152 planın ve 168 ülkenin³⁶ uygulama ve gözlemlerinin gözden geçirilmesine dayanarak göçmenlerin ulusal aşı dağıtım planlarına dâhil edilmesine ilişkin en kapsamlı analizi yayınlamıştır.³⁷ Ulusal dağıtım ve aşılama planlarına ilişkin küresel analizlerinde, 152 ülkeden 61'inin, %40'lık bir boşluk, ya mültecileri ve sığınmacıları ulusal aşı planlarına dâhil etmediğini (34) ya da bu grupların dâhil edilmesi konusunda net olmadıklarını (27) göstermektedirler. İncelenen planların yaklaşık %30'u ülke içinde yerinden edilmiş kişileri içermemektedir (29) veya ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin dâhil edilip edilmedikleri belirsizdir (17).

PLAN/UYGULAMA

Bu grafik, mevcut olduğunda WHO analizine veya IOM analizine dayalı olarak, Ulusal Dağıtım ve Aşı Planlarında belirtildiği gibi göçmenler için aşı erişimini, IOM tarafından uygulamada erişime ilişkin yapılan gözlemlerle karşılaştırmaktadır.

Kaynak: [IOM](#)

Adil aşılamaı destekleyen normatif ve yasal çerçeveseler

Devletlerin milliyet, göçmenlik durumu veya diğere yasaklanmış ayrımcılık nedenlerinden bağımsız olarak sağık hizmetlerine adil erişim sağılama görevi, yasal olarak bağlayıcı birçok insan hakları belgesinde tanınmaktadır. Bu, COVID-19 aşılamaı ve tedavilerine adil erişimin sağılanması da kapsamaktadır.³⁸ Dünya Sağık Meclisi'nin 73.1 sayılı Kararı (Ekim 2020) ayrıca, 'korunmasız durumlardaki insanlar' dâhil olmak üzere belirli nüfus gruplarını virüsten koruma ihtiyacını tanımak için COVID-19 müdahaleleri çağrısında bulunmaktadır.³⁹ Şubat 2021'de, BM Güvenlik Konseyi oybirliğiyle "COVID-19 ulusal aşı planları, şiddetli COVID-19 semptomlarını geliştirme riski daha yüksek olanları ve . . . mültecileri, ülke içinde yerinden edilmiş kişiler ve vatansızlar dâhilmak üzere en savunmasız olanları dâhil etmeyi planlıyor." şeklinde çağrıda bulunan bir kararı kabul etmiştir.⁴⁰ Mülteciler için Küresel Sözleşme, yük ve sorumluluk paylaşımı, koruma ve ulusal sistemlere dâhil olma gibi ilkeleriyle, pandemi ile ilgili ulusal ve uluslararası müdahalelerde de önemli bir rol oynamaktadır.⁴¹

DSÖ'nün SAGE Değerler Çerçevesinde⁴² yer alan COVID-19 aşılamaının tahsisi ve önceliklendirilmesi, zorla yerinden edilmiş nüfuslara öncelik verilmesi ihtiyacını ayrıca kabul etmektedir. SAGE Değerler Çerçevesi, sınırlı tedarik bağlamında COVID-19 aşılamaının kullanımına öncelik vermek amacıyla DSÖ'nün COVAX için Adil Tahsis Çerçevesini ve DSÖ SAGE yol haritasını bilgilendirmiştir.⁴³

Ancak bu rapor, adil aşı dağıtımını destekleyen kritik yasal ve normatif çerçeveselere rağmen, mevcut politika ve uygulamanın büyük ölçüde sözde kaldığını göstermektedir. Zorla yerinden edilmiş kişiler, kabul edilmesi ve üstesinden gelinmesi gereken politikalar ve sosyoekonomik statülerinden dolayı artan günlük engeller ve zorluklarla karşı karşıyadır.

Peru'nun COVID-19 salgını endişeleri nedeniyle sınırlarını kapatmasının ardından yüzlerce Venezüellalı göçmen sınırda beklemek zorunda kaldı. Bu sorun yerel ekonomiyi ve altyapıyı zorlarken; göçmen ve yerel aileler giderek daha savunmasız hale geliyor. © World Vision / Chris Huber

2. BÖLÜM: COVID-19 AŞISINA ERİŞİMİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER

“Ben bir yabancıyım ve yasal bir statüm yok. Aşı için Perululara öncelik veriyorlar.”
(Peru'daki Venezuelalı bir mülteci)

Bu anket, zorla yerinden edilmiş kişilerin karşılaştığı resmi ve gayri resmi engellerin COVID-19 aşılara erişimlerini, kendileri için aşı mevcut olduğunda bile, nasıl etkilediğine dair kritik ve benzersiz bilgiler sağlamaktadır.⁴⁴ Ayrıca, zorla yerinden edilmiş kişilerin enfeksiyon ve bulaşma ile ilgili risklerini önemli ölçüde artıran ve aşıya erişimlerini kritik bir öncelik haline getiren belirli faktörleri de vurgulamaktadır.

World Vision anketinin bir parçası olarak danışılan mülteciler ve yerinden edilmiş kişiler arasında:

%60'ı, COVID-19 aşısı mevcut ve erişilebilir durumdaysa aşı olma ihtimallerinin ya oldukça mümkün (%40) ya da biraz mümkün (%20) olduğunu söylemişlerdir. %26'sı aşığı yaptırap yaptırmayacağını bilmemektedir veya aşı yaptırmama ihtimallerinin düşük olduğunu bildirmişlerdir. %10'u aşığı yaptırmama ihtimalinin çok düşük olduğunu bildirirken, %4'ü yanıt vermek istememiştir.

Aşı olma ihtimallerinin düşük olduğunu söyleyenlere bunun nedeni sorulduğunda:

- %22'si aşının güvenli olmadığını düşünmektedir.
- %22'si aşının etkisiz olduğunu düşünmektedir.
- %13'ü aşı kaydı için kişisel bilgilerini paylaşmak istemediğini söylemiştir.

Güvenilir ve yeterli bilgiye sınırlı erişim, aşı ile ilgili tereddütleri artırmaktadır

“Sanırım aşı için para ödememiz gerekiyor.” (Türkiye'deki Suriyeli bir mülteci)

Zorla yerinden edilmiş kişilerin doğru ve güvenilir bilgilere erişiminin sağlanması, aşı yapılmasına razı olma ve aşı dağıtımını teşvik etmek için kritik bir öneme sahiptir. Yine de, COVID-19, bu nüfus grubu için sağlık bilgileri ile ilgili engelleri güçlendirmektedir.

Bu anket, ülkelerdeki katılımcıların çoğunluğunun COVID-19 hakkında bilgi edinmek için "gayri resmi"

veya "doğrulanmamış" bilgileri kullandığını ortaya koymaktadır. Anket, hedeflenen tüm ülkelerde, ankete katılan kişiler için ilk üç bilgi kaynağının sosyal medya (%40), televizyon (%25) ve arkadaşlar ve akrabalar (%24) olduğuna ulaşmıştır. Bu durum, mültecilerin ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin ister istemez güvenilir bilgilere erişiminin olmadığını ve COVID-19 ve aşı hakkında doğru olmayan düşüncelere sahip olduklarını göstermektedir. Ülkelerin dağılımı ayrıca, İnternet ve cep telefonlarına erişim ve kullanımının, bazı bölgelerde sınırlı olsa da, büyük ölçüde değiştiğini göstermektedir. Bu nedenle, erişilebilir, kullanılan ve güvenilen formatlarda veya kanallar aracılığıyla yayılan bilgiye ihtiyaç vardır.⁴⁵ Bu, afişler ve broşürler gibi çevrimdışı araçların kullanımını da içermektedir.⁴⁶

Örneğin, Uganda'da mültecilerden sadece biri bilgi kaynağı olarak televizyonu ve sadece ikisi Facebook ve Twitter gibi sosyal medyayı kullandığını belirtmiştir. Bunun dışında, Uganda'da ankete katılan kişilerin %76'sı COVID-19 ile ilgili bilgilere erişmek için öncelikle radyoya güvendiğini belirtmiştir. KDC'de, mültecilerin çoğu herhangi bir elektronik cihaza sahip olmadıklarını bildirmişlerdir. Bu bulgular, 2020'de gerçekleştirilen diğer World Vision anketlerinden elde edilen bulgular da dâhil olmak üzere, mültecilerin İnternet ve cep telefonlarına⁴⁷ erişimiyle ilgili mevcut verileri desteklemektedir.⁴⁸

Ankete katılan kişilerin %45'i COVID-19 hakkında herhangi bir bilgi almamıştır.

Bu ankette, mültecilerin ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin COVID-19 aşıları hakkındaki bilgilere erişimi ile ilgili olarak önemli boşlukların varlığı tespit edilmiştir. Brezilya, Ürdün ve Peru'da kimlerin aşı olabileceğine dair daha fazla ayrıntı mevcut gibi görünse de anket, aşı uygunluğuyla ilgili bilgilerin genellikle eksik olduğunu göstermiştir. Bunun yanı sıra, aşı ile ilgili güvenlik bilgilerinin nadir olduğu ve çoğunlukla Ürdün ve Kolombiya'da bu bilgilerin sağlandığı bildirilmiştir.

Ankete katılan kişilerin üçte birinden fazlası (%35) mevcut ve erişilebilir durumdaysa COVID-19 aşısını yaptırmakta tereddüt ettiğini bildirirken, mültecilerin ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin %60'ı aşılma ihtimallerinin ya oldukça mümkün (%40) ya da biraz mümkün (%20) olduğunu bildirmişlerdir.

Aşı alımıyla ilgili tereddüt oranları özellikle Türkiye (%71), Peru (%46), KDC (%43) ve Brezilya'da (%41) yüksekti. Ankette fazlasıyla karşılaşılsa da, Uganda'da kamp ve yerleşim yerlerinde yaşayan mülteciler ve sığınmacılar arasında aşı ile ilgili tereddütlerin bu grupların aşı sürecini etkilediği de bildirilmiştir.⁴⁹

Aşının etkinliği ve güvenliği konusunda hangi bilgi kaynaklarına güvendikleri sorulduğunda, ankete katılan kişiler sağlık çalışanlarına çok güvendiklerini ve dini liderlere duyulan güvenin nispeten yüksek olduğunu belirtmişlerdir; dini liderler katılımcıların %38'i tarafından güvenilir kaynaklar olarak gösterilmiştir. Bu, World Vision'ın 70 ülkeyi kapsayan COVID-19 Müdahalesinde tanıttığı ve uyguladığı bir strateji olan, kişilere doğru bilgilerin sağlanması ve kişilerin doğru bilgilerle desteklenmesi amacıyla inanç liderleriyle çalışmanın devam eden önemini vurgulamaktadır.

COVID-19 aşısı ile ilgili tereddütlerin üstesinden gelme ve davranış değişikliğini teşvik etme konularında inanç liderlerinin rolü⁵⁰

İnanç liderleri, diğer birçok yerel aktörle birlikte, toplulukları ve çocukları destekleyerek COVID-19 Müdahalesinde ön saflarda yer almaktadırlar. Toplulukların güvenilir üyeleri olarak, virüsün yayılmasını azaltmak için önleme mesajlarını ve sağlık ve hijyen uygulamalarını paylaşma ve teşvik etmede ve virüs hakkında doğru ve güvenilir bilgi sağlamada kritik bir role sahiplerdir. 2020'de gerçekleştirilen daha önceki bir World Vision araştırması, inanç liderlerinin pandemiye aktif ve temel katkılarını vurgulamıştır.³²

İnanç liderleri, mevcut çocukluk dönemi aşılı ve Ebola gibi diğer aşılardan teşvik edilmesi ile ilgili alınan derslere dayanarak COVID-19 aşısı alımının güçlü savunucuları olabilirler. Yanlış bilgi veya bilgi eksikliği, bu ankette de belirtildiği gibi aşılardan önündeki en büyük engeldir. Bu nedenle inanç liderlerinin, yanlış bilgileri ele almak, söylentilerin üstesinden gelmek ve nihayetinde yaygın aşı alımını sağlamak için topluluklarında aşı kabulüne ilişkin karar alma süreçlerine anlamlı ve aktif bir şekilde dâhil olmaları önemlidir. Mayıs 2021'de küresel inanç liderleri, ülkeleri COVID-19 aşılarının adil dağılımını sağlamaya çağırmak amacıyla sağlık ve insani yardım alanlarda üst düzey tanınmış kişilere katılmışlardır.⁵¹

Yabancı düşmanlığı ve güvensizlik aşılamanın önünde bir engeldir

“Onlar [Ev sahibi topluluk], korona virüs döneminde iş fırsatlarının olmaması nedeniyle bizi suçluyor.” (Ürdün'deki Suriyeli bir mülteci)

Anket, tüm ülkelerden zorla yerinden edilmiş kişilerin son 12 ay içinde nefret söylemi ve fiziksel saldırılar da dâhil olmak üzere artan yabancı düşmanlığı ile karşılaştıklarını ortaya çıkarmıştır. Bu durumu en çok bildiren anket katılımcıları Peru'dandır (katılımcıların %46'sı) ve bunu katılımcıların %28'i ile Kolombiya, %15'i ile Brezilya ve %10'u ile Türkiye takip etmektedir. Ankete katılan kişiler ayrıca virüs için suçlandıklarını da söylemişlerdir; KDC'de bulunan Orta Afrikalı mülteciler (katılımcıların %32'si) ve Uganda'da bulunan

Güney Sudanlı mülteciler (katılımcıların %17'si) bu sebeple suçlandıklarını bildirmişlerdir.

Bu bulgular, yabancı düşmanlığının⁵² pandemi nedeniyle arttığına dair mevcut kanıtları desteklemektedir. Bu durumun nedeni, büyük ölçüde, yerinden edilmiş kişilerin siyasi söylemde “ötekileştirilmesi” ve medyanın ve hükümetlerin genellikle halk sağlığına tehdit olarak görülen bu nüfuslara⁵³ yönelik ayrımcı kısıtlamalarıdır.⁵⁴ Ev sahibi topluluğun üzerinde artan ekonomik ve mali baskılar, yerinden edilmiş nüfuslara verdikleri desteğin azalmasına veya mevcut yabancı düşmanlığı tutumlarının ağırlaşmasına da katkıda bulunmuştur. Yabancı düşmanlığı ve sonuçlarından korkma, katılımcıların aşı olma konusundaki tereddütlerini önemli ölçüde etkileyebilir.

Göçmenlik statüleri zorla yerinden edilmiş kişilerin aşı olmasını engelleyebilir veya bu kişilerin vazgeçmesine neden olabilir

“Aşığı talep etmek için gerekli belgelere sahip değilim.” (Kolombiya'daki Venezüellalı bir mülteci)

Özellikle kayıt dışı mülteciler ve yerinden edilmiş kişiler için göçmenlik statüsünün⁵⁵ açıklanmasıyla ilgili sonuçlardan korkma, COVID-19 aşılara (ve daha geniş COVID-19 sağlık hizmetlerine) erişimin önünde bir engel oluşturmaktadır.⁵⁶ Bu durum, anketimize katılan ve belgeleme ile ilgili endişeleri nedeniyle aşığı alma olasılığının çok düşük veya bir şekilde olası olmadığını söyleyen bazı katılımcılar tarafından bildirilmiştir. Ankete katılan kişiler ayrıca pandemi nedeniyle kapanmaların, özellikle Uganda'da sığınma ve mülteci statüsü talebinde bulunma veya yeniden yerleştirme süreçlerinin ertelenmesine veya durdurulmasına neden olduğunu bildirmişlerdir. Bu, yasal statüleri nedeniyle bu kişilerin aşı kampanyalarının dışında bırakılacakları anlamına gelmektedir.

Anket, zorla yerinden edilmiş kişilerin yasal statüsü, güvenilir ve doğru bilgilerin mevcudiyeti, aşı kayıt platformlarına erişim ve önleme ve bilinçlendirme

çabalarını destekleyebilecek ve güçlendirebilecek güvenilir "topluluk habercilerine" sahip olmak ve aşığı alan talebi artırmak için önemli bir fırsat sağlamak dâhil olacak şekilde tereddütlerin çeşitli nedenleri olduğunu ve bu nedenlerin bağlama bağlı olduğunu göstermektedir.

18 yaşındaki Suzan, Uganda'daki Bidi Bidi Mülteci Yerleşiminde yaşayan bir mülteci. © World Vision / Derrick Kyatuka

COVID-19, zorla yerinden edilmiş insanlar için temel hizmetleri kesintiye uğratmaktadır

“Ekipmanlara, altyapı ve polikliniklere, hastanelere ve sağlık merkezlerine erişimi iyileştirin.” (Venezüella'da ülke içinde yerinden edilmiş bir kişi)

COVID-19, zorla yerinden edilmiş kişilerin son derece savunmasız olduğu ve virüs nedeniyle kötüleşen çeşitli fiziksel ve zihinsel sağlık durumları için ek bir sağlık tehdididir.⁵⁷ Anketimize katılan kişilerin yüzde otuz beşi, son 12 ay içinde fiziksel hastalıklar ve kronik hastalıklar ile ilgili sıkıntılar yaşamıştır. Yüzde 18'ine ya COVID-19 teşhisi konmuş ya da COVID-19 olduklarından şüphelenilmiştir; ancak bu kişiler test edilmemiştir. (%9). Katılımcıların %77'si ayrıca pandeminin psikolojik sağlıklarını üzerinde dramatik bir etkisi olduğunu bildirmiştir. Su, sanitasyon ve hijyen hizmetlerine yetersiz erişim, aşırı kalabalık ve tıka basa dolu ve hijyenik olmayan yerlerde yaşamak,⁵⁸ özellikle büyük kamplarda veya gayri resmi yerleşim yerlerinde yaşayan nüfuslar için,⁵⁹ gibi kötü yaşam koşulları, zorla yerinden edilmiş kişilerin COVID-19 ile ilişkili sağlık risklerine karşı savunmasızlığını önemli ölçüde artırmaktadır. Ayrıca, birbirlerine yakın olma durumları topluluk düzeyinde virüsün bulaşmasını da olumsuz yönde etkilemektedir. Sosyal mesafe ve iyi el

hijyeni uygulamalarının mümkün olmadığı kötü çalışma koşulları da enfeksiyon riskini artırmaktadır.

Bunun yanı sıra, COVID-19 enfeksiyonu risklerinin artmasına rağmen, ankete katılan kişiler, hükümetler tarafından uygulanan sokağa çıkma kısıtlamaları ve hareket kısıtlamaları da dâhil olmak üzere, pandemi sırasında sağlık hizmetlerine erişimlerini engelleyen bir dizi önemli faktörü bildirmişlerdir. Türkiye'de (%61) ve Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde (%60) çok sayıda katılımcı, bize, sokağa çıkma kurallarının ve hareket kısıtlamalarının kendileri için ev sahibi topluluklara kıyasla daha katı olduğunu söylemişlerdir. Ankete katılan kişilerin yaklaşık yarısı (%46), temiz ve güvenli içme suyu ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını (%17) veya yalnızca kısmen karşılayabildiklerini (%29) söylemişlerdir. Bu kişilerin çoğu, kırsal veya yarı kentsel alanlarda yaşamaktadır. Temiz su ihtiyaçlarını karşılayamayan veya kısmen karşılayan kişilerin çoğunluğu (%47) Kolombiya'da (%79) yaşamaktadır ve bunu Venezüella (%67) ve Peru (%52) takip etmektedir. Diğer World Vision değerlendirmeleri de suya, sağlık hizmetlerine ve hijyene erişimdeki kritik boşlukları vurgulamıştır. Örneğin, 2020'de yapılan bir anket, Venezüellalı çocukların neredeyse %70'inin su ve sabuna erişiminin olmadığını ortaya koymuştur.⁶⁰

İyi Uygulamalar

Bazı hükümetler, zorla yerinden edilmiş kişilerin COVID-19 ile ilgili önleme, tedavi ve aşılarla erişimini sağlamak amacıyla olumlu adımlar atmışlardır. Anket, bazı ülkelerde, özellikle Ürdün'de, ülke vatandaşları ile aynı şekilde COVID-19 için test ve/veya tedaviye erişimin zorla yerinden edilmiş kişiler için mevcut olduğunu ortaya çıkarmıştır. Brezilya (%51), Ürdün (%38) ve Peru'da (%32) oldukça yüksek sayıdaki mülteci katılımcı, ev sahibi ülke hükümetinin statülerini geçici olarak düzenlediğini ve bazıları ulusal COVID-19 müdahalelerinin bir parçası olarak vatandaşlarla aynı hizmetlere erişime sahip olduklarını bildirmişlerdir.

Olumlu örnekler için ekler:

- Kolombiya, kayıtlı Venezüellalı mültecileri aşılamakta ve mültecilerin COVID-19 sırasında sağlık hizmetlerine erişimini sağlamaktadır. Hükümet, savunmasız göçmenlere odaklanmaya devam etmeyi ve temel hizmetlere öncelikli erişim sağlamayı taahhüt etmiştir.⁶¹
- Peru, COVID-19 olduğundan şüphelenilen veya pozitif çıkan göçmenler için geçici sağlık sigortasını onaylamıştır.⁶²
- Ürdün, sığınmacılara ve mültecilere aşılar, aile planlaması ve ikinci basamak sağlık hizmetleri⁶³ dâhil olmak üzere önlemler sağlamaktadır ve bu faaliyetleri COVID-19 ile ilgili ihtiyaçlara yanıt verecek şekilde uyarlamıştır.
- Türkiye, sosyal güvenlik hükümlerine hakları olup olmadığına bakılmaksızın, ihtiyacı olan kayıtlı mülteciler için koruyucu ekipmana, COVID-19 testlerine ve virüs tedavisine ücretsiz erişim sağlamıştır.⁶⁴
- Uganda, mültecileri öncelikli bir grup olarak belirlemiştir ve onları ulusal aşı önceliklendirmesinin bir parçası olarak hedeflemektedir. Mülteciler ayrıca COVID-19 testlerine ve kapsamlı sağlık bakım paketlerine erişebilmektedirler.⁶⁵

3. BÖLÜM: COVID-19'UN AİLELER VE ÇOCUKLARI ÜZERİNDEKİ DOLAYLI ETKİSİ ARTMAKTADIR

- Gelir kaybının genel etkisi**
- Ankete katılan kişilerin %77'si gıda ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını bildirmiştir.
  - Ankete katılan kişilerin %71'i barınma ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını bildirmiştir.
  - Ankete katılan kişilerin %68'i sağlık ihtiyaçlarını karşılayamadığını bildirmiştir.
  - Ankete katılan kişilerin %69'u eğitim ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını bildirmiştir.

- Ülkelerde öne çıkan önemli noktalar:**
- Gıda ihtiyaçları: KDC'de, katılımcıların %90'ından fazlası gıda ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamadıklarını bildirmiştir.
  - Sağlık ihtiyaçları: Uganda'da ankete katılan kişilerin %83'ü, Venezüella'da %90'ı ve Kolombiya'da %98'i sağlık hizmetleri/ilaçlar için hiçbir ödeme yapamadıklarını veya kısmi ödeme yapabildiklerini bildirmiştir.
  - Barınma ihtiyaçları: Peru, Kolombiya, Venezüella ve Uganda'da ankete katılan kişilerin yaklaşık %50'si hiç kira ödeyemediklerini bildirmiştir.

Geçim kaynakları ve gelir kaybı, çocukların refahını önemli ölçüde etkilemektedir

“Vatandaşların ve mültecilerin gelir elde etme gücünü artırın.” (Uganda'da Güney Sudanlı bir mülteci)

“Daha fazla gelir elde etme özgüveni destekliyor.” (Uganda'da Güney Sudanlı bir mülteci)

World Vision'in araştırması, sekiz ülkenin tamamında, katılımcıların %73'ünün son 12 ayda gelirlerinde düşüş yaşandığını ortaya çıkarmıştır.

İş kaybı, küçük işletme sahipleri için gelirdeki düşüş ve maaşların azalması, bu ankette gelir kaybının rapor edilen ilk üç nedeniyd. Gelir kaybı yaşanan katılımcıların kadın olma olasılığı önemli ölçüde daha yüksekti (erkeklerin %36'sına kıyasla %64). Kadınlar, ankete katılan kişilerin büyük bir bölümünü temsil ediyordu ve kadınlar, Venezüella, Peru ve Kolombiya'da ev reisiydi.

Kadın mülteciler, esas olarak çalıştıkları sektörler nedeniyle geçim kaynaklarının⁶⁶ kesilmesinden genellikle daha fazla etkilenmiştir.⁶⁷

Bu bulgular, hanelerin gelirlerinin önemli bir kısmını kaybetmeye devam etmesiyle birlikte, diğer araştırmalarda tespit edilen endişe verici bir eğilimi doğrulamaktadır. 2020'de World Vision, COVID-19 nedeniyle yedi Latin Amerika ülkesinde zorla yerinden edilmiş Venezüellalı ailelerin gelirlerinde %80'lik büyük bir düşüşü ortaya koymuştur.⁶⁸ World Vision'in mikro finans alanındaki bağlı kuruluşu VisionFund International tarafından yürütülen bir başka ankette, Uganda'daki mülteci ailelerin gelirlerinde ciddi düşüşler rapor edilmiştir; mülteci ailelerin %47'si gelirlerinde büyük düşüşler yaşamaktadır ve %11'inin hiçbir geliri yoktur.⁶⁹

COVID-19'un neden olduğu durgunluk küresel olarak ulusal ekonomileri etkilerken, mültecilere ev sahipliği yapan düşük ve orta gelirli ülkeler, aynı

Kolombiya'nın La Guajira kentinde yüzlerce Venezuelalı mülteci aile temel ihtiyaçlarını karşılayamıyor. © World Vision

zamanda dünyanın en yoksul nüfuslarından bazıları oldukları için, en ağır darbeyi almıştır. Dünya Bankası, pandeminin 2020'de,⁷⁰ çoğunlukla zorla yerinden edilmiş ailelere ve çocuklara ev sahipliği yapan düşük ve orta gelirli ülkelerde olmak üzere yaklaşık 120 milyon insanı aşırı yoksulluğa ittiğini tahmin etmektedir. Ekonomik şokların zorla yerinden edilmiş kişilerin geçim kaynakları üzerindeki tam etkisini belirlemek zordur; ancak, mevcut çalışmalardan elde edilen kanıtlar, zorla yerinden edilmiş nüfuslar ve ev sahibi topluluklar arasında bu etkinin farklı olduğunu göstermektedir. Örneğin Ürdün'de, Ürdün vatandaşlarının %17'sine kıyasla, Suriyeli mültecilerin

%35'i pandemi nedeniyle işlerini kaybetmiştir.⁷¹ Benzer şekilde, Lübnan'da, Lübnan vatandaşlarının %39'una kıyasla, Suriyelilerin %60'ı kalıcı olarak işlerini kaybetmiştir.⁷²

Ailelerinin yaşadığı gelir kaybı, çocukların refahı üzerinde kritik bir etkiye sahiptir. Özellikle, anketimiz, gelir kaybının, aileler ve çocuklar için evde önemli psikolojik etkilere ve gerginliklere yol açtığını ve ailelerin %77'sinin artan stres düzeylerinin yanı sıra evdeki gerilimleri bildirdiğini ortaya çıkarmıştır. Bu durumun sonucunda, çocukların Psikososyal refahları olumsuz bir şekilde etkilenmektedir.

COVID-19'un çocuklar üzerinde devam eden ve yıkıcı olan etkisi çok geniş kapsamlıdır

**"Çocukları okula geri göndermeliyiz."
(Farklı ülkelerden katılan mülteciler)**

Mart 2021'de, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), ilerlemenin "Çocukluğun neredeyse tüm önemli ölçütlerinde" tersine gittiği konusunda uyarı yapmıştır.⁷³ BM, COVID-19'un yerinden edilmiş çocuklar üzerindeki eşit olmayan etkisini kabul etmiş ve çocukların korunması ile ilgili olarak 'özel bir dikkatin' verilmesi çağrısında bulunmuştur.⁷⁴ Çocuklar genel olarak COVID-19'dan diğer popülasyonlar kadar fiziksel olarak etkilenmezler veya topluluk bulaşmasının ana itici gücü değildirler. Bununla birlikte, özellikle aşırı kalabalık ortamlarda, su ve sağlık hizmetlerine erişimin zayıf olduğu ve sosyal mesafenin uygulanmasının imkânsız olduğu yerlerde virüsü birbirlerine ve yetişkinlere⁷⁵ bulaştırabilirler. Düşük ve orta gelirli ülkelerde ve mülteci ortamlarında yayılan virüsün daha bulaşıcı ve ölümcül mutasyonları ile insanların geçim kaynaklarının ve genel yaşam koşullarının kötüleşmesinin, sağlık hizmetlerinde devam eden kesintilerin ve COVID-19 önlemlerine ve tedavisine erişim eksikliğinin ve pandemiyin zorla yerinden edilmiş çocuklar

üzerindeki doğrudan etkisinin göz ardı edilemeyeceği ve edilmemesi gerektiği anlamına gelmektedir.

Bu anket, gıdaya veya sağlıklı bir beslenme düzenine erişim eksikliğinin, okulu veya eğitim projelerini terk eden çocukların ve çocuklara yönelik şiddetin, ankete katılan ülkelere katılan ailelerin ilk üç endişesi olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, COVID-19'un çocuklar üzerinde büyük zararlı etkilerini gösteren pandemiyin "artçı şokları" hakkında 2020'deki daha önce yapılan World Vision raporlarından elde edilen verileri güçlendirmektedir. Bu veriler, çocuklara yönelik artan şiddet, eğitim fırsatlarının kaybı, ailelerin geçim kaynaklarının çocukların gıda güvenliği üzerindeki olumsuz etkileri, çocukların genel sağlığı üzerindeki etkileri ve daha fazlasını içermektedir.⁷⁶ Son zamanlarda, World Vision'ın ruh sağlığı ve COVID-19'un⁷⁷ Psikososyal etkisi hakkındaki raporu, kırılğan ve çatışmalardan etkilenen ülkelere yaşayan çocukların yarısından fazlasının (%57), pandemi ve karantinaların doğrudan bir sonucu olarak ruh sağlığı ve Psikososyal desteğe ihtiyaç duyduklarını ifade ettiğini göstermiştir. Mülteci ve yerinden edilmiş çocuklar için bu ihtiyaç, ev sahibi topluluk çocuklarının %43 oranındaki ihtiyaçlarına karşılık, %70'e yükselmiştir.

ZORLA YERİNDEN EDİLEN ÇOCUKLAR İLE İLGİLİ ÖNEMLİ ENDİŞELER

%40'ı

Ankete katılan kişilerin %40'ı toplulukların çocuklar için daha az güvenli hale geldiğini söylemiştir.

%28'i

Ankete katılan kişilerin %28'i, çocuklara psikososyal desteğin sağlanamamasından endişe duyduklarını söylemişlerdir.

%40'ı

Ankete katılan kişilerin %40'ı çocuklar ile ilgili olarak barınma koşullarının eksik olmasından endişe duyduklarını bildirmişlerdir.

%22'si

Ankete katılan kişilerin %22'si çocukların okulu terk etmesinden endişe duymaktadır.

%37'si

Ankete katılan kişilerin %37'si sınırlı gıda veya kötü beslenme konusunda endişeli olduklarını bildirmişlerdir.

%14'ü

Ankete katılan kişilerin %14'ü çocukların şiddete, ihmale, istismara ve sömürüye maruz kalmasıyla ilgili endişelerini dile getirmiştir.

Çocukların sağlığı ve çocukların beslenmesi

“Topluluklarla daha fazla görüşün, çünkü yiyecek payının sürekli azalması çok sayıda mülteciyi etkiliyor.” (Uganda'daki Güney Sudanlı bir mülteci)

Çocukların gıdaya erişiminin olmaması veya kötü beslenmesi, Kolombiya (%67), Venezüella (%56) ve Peru'da (%50) çoğu mülteci ve yerinden edilmiş kişi için en büyük endişe kaynağı olarak bildirilmiştir. Bu bulgu, bu ülkelerdeki katılımcılar tarafından benimsenen ana başa çıkma stratejisiyle (yani, gıda maddelerini azaltmak veya daha az sağlıklı gıda satın almak ile) ilişkilidir.

Bu bulgular aynı zamanda mevcut World Vision verilerini, açlık ve yetersiz beslenme konularında COVID-19 kaynaklı artışlara ilişkin raporları da yansıtmaktadır.⁷⁸ 2020'de Latin Amerika'da yürütülen bir World Vision araştırması, ailelerin çocuklarına yeterli gıda sağlayamadıklarını ve çocukların üçte birinin aç bir şekilde uyduğunu ortaya çıkarmıştır.⁷⁹ 2020'de yapılan aynı ankette, Şili'de görüşme yapılan kişilerin %82'si yiyecek bulmakta ciddi sorunlar yaşadıklarını ve Venezüella'da görüşme yapılan kişilerin %70'i yiyeceğe erişimi olmadıklarını ve bu durumun çocukların yetersiz beslenme riskini ciddi bir şekilde artırdığını bildirmiştir.⁸⁰ World Vision tarafından Haziran ve Eylül 2020 arasında Orta Doğu'daki ülkeler genelinde gerçekleştirilen bir değerlendirme, Suriye'deki katılımcıların %74'ünün ve Lübnan'daki katılımcıların %65'inin önümüzdeki

aylarda yeterince yemek yiyemeyeceklerinden endişe duyduklarını ortaya koymuştur.⁸¹

COVID-19'un çocukların yetersiz beslenmesi üzerindeki etkisini tam olarak değerlendirmek için henüz çok erken olmasına rağmen, kısa boylu çocukların üçte ikisinin ve son derece yetersiz beslenen tüm çocukların dörtte üçünün yaşadığı düşük ve orta gelirli ülkelerde zayıflama ve büyümenin engellenmesinin pandemi nedeniyle daha da kötüleşmesi beklenmektedir.⁸² 2020'de, 5 yaş altı 45,4 milyon çocuk akut yetersiz beslenmeden ve bu çocukların 13,6 milyonu şiddetli akut yetersiz beslenmeden muzdaripti.⁸³ Bununla birlikte, gelir kayıpları, temel beslenme hizmetlerindeki aksaklıklar ve besleyici gıdaların karşılanamaması nedeniyle, geçen yıl mevcut rakamların gösterdiğine göre %15 (veya 1,15 kat) daha fazla çocuğun akut yetersiz beslenmeden etkilenmesi muhtemeldir.⁸⁴ Pandemi, halihazırda yüksek düzeyde gıda güvensizliği ve yetersiz beslenmenin⁸⁵ olduğu bölgelerde yaşayan zorla yerinden edilmiş kişilerin yaşadığı açlık durumunu daha da kötüleştirmektedir ve bazı ülkelerde⁸⁶ beslenme hizmetlerinin hala kesintiye uğraması ve yiyecek payının kesilmesiyle yetersiz beslenmeden muzdarip mülteci çocukların sayısı artmaktadır. Örneğin, BM Mart 2021'de, Suriye'de yarım milyon çocuğun kronik olarak yetersiz beslendiğini ve Suriye'nin kuzeybatısındaki bazı bölgelerde, kamplarda ve ulaşılması zor bölgelerde yaşayan yerinden edilmiş çocuklar arasında akut yetersiz beslenmenin %15'lik acil durum eşiğine yaklaştığını bildirmiştir.⁸⁷

Mbigwe ve ailesi, Orta Afrikalı mülteciler, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ndeki barınaklarının önünde oturuyorlar. © World Vision / Didier Nagifi

Çocukların şiddetten korunması

“Çocuklara daha fazla ilgi gösterin ve ebeveynlere daha fazla destek ve eğitim olanağı sağlayın.” (Venezüella'da ülke içinde yerinden edilmiş bir kişi)

Mayıs 2020'de World Vision, yalnızca karantinanın bir sonucu olarak pandeminin ilk üç ayında çocuklara yönelik şiddetin %20 ila %32 (dünya çapında tehdit altındaki 85 milyon kadar kız ve erkek çocuğunu temsil etmektedir) arasında artabileceğini tahmininde bulunmuştur.⁸⁸ Yapılan bu anket, evde kalma kısıtlamaları ve hareket kısıtlamaları, okulların kapanması ve geçim kaynaklarının azalmasıyla bağlantılı artan stres gibi faktörlerin bir kombinasyonunun, özellikle KDC'de çocuklara yönelik şiddetle ilgili endişelere yol açtığını ortaya koymuştur (ankete katılan kişilerin %41'i tarafından bir endişe kaynağı olarak bildirilmiştir). Uganda'da ankete katılan kişilerin %14'ü, pandeminin bir sonucu olarak gelir kaybının kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet oranlarının artmasıyla ilgili endişelere yol açtığını bildirmiştir. Birçok çocuk, ailelerin çocuk yaşta evlilik gibi olumsuz başa çıkma stratejilerine başvurmasıyla etkilenmiştir; Uganda'da ankete katılan kişilerin %17'si, KDC'de %8'i ve Ürdün'de %5'i çocuk yaşta evliliği bir endişe kaynağı olarak belirtmiştir. Anket ayrıca, çocukların çocuk işçiliğine zorlandıklarını da göstermektedir ve bu duruma özellikle KDC'de oldukça sık (%43) değinilmiştir. Bunun yanı sıra, toplulukların çocuklar için COVID-19 öncesine kıyasla daha az güvenli olduğu algılanmaktadır; örneğin, Kolombiya'da ankete katılan kişilerin %80'i çocukların güvenliği konusunda daha fazla endişe duymaktadır.

Çocuklara yönelik şiddetle ilgili küresel olarak,⁸⁹ artışlar bildirilse de, bazı çocuklar, özellikle de yerinden edilmiş çocuklar, şiddete, ihmale,⁹⁰ istismara ve çocuk sömürüsüne karşı daha savunmasızdır. COVID-19 döneminde yerinden edilmiş çocukların karşılaştığı şiddet riskini orantısız şekilde etkileyen temel faktörler, mülteci kamplarında ve kentsel gayri resmi yerleşim yerlerinde kalabalık koşullarda yaşamayı, COVID-19 kaynaklı stres etkenleri (mali baskı ve sokağa çıkma yasağı gibi) nedeniyle önemli ölçüde artan gerilimleri ve çocukların ebeveynlerinden ve bakım verenlerinden ayrılmasını içermektedir. Bununla beraber, araştırmamız, yerinden edilmiş çocuklara yönelik çok çeşitli koruma hizmetlerinin, özellikle Kolombiya, Peru, Venezüella, Kongo Demokratik Cumhuriyeti ve Uganda'da ciddi

biçimde kesintiye uğradığını belirlemesine rağmen, pandemi öncesinde bu bağlamlarda temel koruma müdahalelerinin sağlanmasının zaten eksik olduğunu da ayrıca tespit etmiştir.

Tıbbi tedavi: Ankete katılan kişiler, COVID-19'dan önce zaten düşük olan tıbbi tedaviye erişimin yanı sıra, Kolombiya (%33), Peru (%24) ve Venezüella'da (%25) çocuklara karşı şiddet ve istismar vakaları için bu konu ile ilgili olarak önemli kesintiler yaşandığını belirtmiştir.

Psikolojik destek: Türkiye ve Ürdün'de büyük ölçüde mevcut olduğu bildirilse de, anket ruh sağlığı ve psiko-sosyal destek hizmetlerinin COVID-19'dan önemli ölçüde etkilenmiş olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Özellikle Kolombiya'da ankete katılan kişilerin %52'si, Peru'da ankete katılan kişilerin %48'i, Venezüella'da ankete katılan kişilerin %56'sı ve Brezilya'da ankete katılan kişilerin %31'i psiko-sosyal destek hizmetlerine erişimin engellenmesiyle ilgili endişelerine değinmiştir.

Güvenli barınma koşulları: Bu koşullar, pandemiden önce yeterli bir şekilde oluşmamıştır ve şimdi pandemi nedeniyle büyük ölçüde azalmıştır ve Peru (%71), Venezüella (%69), KDC (%68), Kolombiya (%67) ve Uganda'da (%29) ankete katılan kişiler, zorla yerinden edilmiş çocukların büyük bir bölümünün güvenli barınma koşullarına erişimlerinin olmadığını bildirmiştir.

Vaka yönetimi: Peru (%86), Kolombiya (%71) ve Venezüella'da (%54) ankete katılan kişiler, büyük olasılıkla göçmenlik süreçlerindeki gecikmeler nedeniyle vaka yönetimi hizmetlerinin son derece sınırlı olduğunu bildirmiştir.

Bu anketin bulguları, pandeminin zorla yerinden edilmiş çocuklara yönelik koruma hizmetleri üzerindeki etkisine ilişkin mevcut kanıtları güçlendirmektedir. Aralık 2020'de UNICEF, kuruluşun insani yardım operasyonları yürüttüğü ülkelerin %36'sının göçmenlere ve yerinden edilmiş çocuklara yönelik koruma hizmetlerinde bir azalma yaşadığını raporlamıştır.⁹¹

Refakatsiz çocuklar COVID-19 nedeniyle artan risklerle karşı karşıya

Hamad*, Suriye'de devam eden çatışmalardan kaçmak için 17 yaşında tek başına Türkiye'ye kaçtı. Okulda devam edemiyor, Babasının ölümünden sonra hayatta kalma mücadelesi veren annesi ve iki küçük kardeşinin geçimini sağlamanın bir yolunu bulmak zorunda kaldı.

Ancak diğer birçok ülke gibi Türkiye de COVID-19'un yayılmasını önlemek için seyahat kısıtlamaları ve sokağa çıkma kısıtlamaları getirdi. Kısıtlamalar, Türkiye'de zaten zor koşullarda yaşayan birçok mülteciyi büyük ölçüde etkiledi. Bu önlemler sebebiyle ekmek satarak geçimini sağlayan Hamad işini kaybetti ve kirasını ödeyemediği için evsiz kaldı.

Neyse ki, World Vision'un partneri olan Uluslararası Mavi Hilal Vakfı Hamad'ın gözetimine alınmasını önlemek için devreye girerek yaşını gösteren sağlık raporunu almış ve hakkını savunmuştur. Ardından koruyucu bir ailenin yanına yerleştirilmesini ve güvenli barınağa sahip olmasını konusunda destekler sağlamıştır. Son olarak Mavi Hilal Vakfı, Hamad'ın çocuk destek merkezine kayıt olmasına yardımcı olmuştur.

"Kendimi güvende hissediyorum ve kendime daha çok güveniyorum. Bana gösterilen ilgiye minnettarım. Artık

TÜRKİYE

Her 5 katılımcıdan 4'ü salgın sebebiyle gelir kaybı yaşadığını belirtti

Katılımcıların neredeyse yarısı işlerini kaybetti

Üç kişiden ikisi kiralarını kısmen karşılayamadıklarını söyledi

ne zaman bir sorunla karşılaşsam dönebileceğim bir yerim olduğunu biliyorum." Hamad.

Uluslararası Mavi Hilal Vakfı, World Vision ortaklığıyla Türkiye'de eğitim, sağlık, geçim kaynakları, psikososyal destek ve hukuki yardımın yanı sıra mültecilere yönelik danışmanlık, destek ve yönlendirme hizmetleri ile Türkiye'de 5.000 yararlanıcıya ulaştı.

*Çocuğun güvenliğini sağlamak için ismi değiştirilmiştir.

Çocukların eğitimi

"Ders çalışmak için internete ihtiyacımız var." (Ürdün'deki Suriyeli bir mülteci)

"Okulların açılması gerekiyor" (Ürdün'deki Suriyeli mülteciler)

Dünya genelinde pandemi nedeniyle çocukların eğitimi derinden etkilenmiştir. Nisan 2021'de UNESCO, bir 'kuşak felaketi' konusunda uyarı yapmıştır⁹² Zorla yerinden edilmiş çocuklar, eğitimin önündeki mevcut engeller nedeniyle özellikle dezavantajlıdır. Pandemiden önce, mülteci bir çocuğun okula gitmeme olasılığı mülteci olmayan bir çocuğa göre iki kat daha fazlaydı.⁹³ Özellikle Türkiye, Ürdün ve Uganda'da okul terkine

bulunan çocuklar, anketimize katılan kişiler için en büyük endişe kaynağıydı. Ankete katılan kişilerin çocukların eğitimi ile ilgili endişeleri, gelir kaybı ve bunun eğitim maliyetleri üzerindeki etkisinin yanı sıra okulların kapalı kalması ve uzaktan eğitimin erişilebilir olmaması veya ciddi şekilde sınırlı olması gibi çeşitli nedenlerle açıklanabilir.

Okul yemeklerinin olmaması ve evde stres ve gerilim yüksek olduğu veya çocuk bakımının olmadığı ve gidecekleri güvenli bir yer olmadığı durumlarda çocukların koruyucu bir ortama sahip olmaması nedeniyle eğitim kesintileri beslenme ve koruma çabalarını da etkilemiştir. Her iki konu da, katılımcıların çocuklarla ilgili en önemli üç endişesi arasında vurgulanmıştır.

KDC'de ankete katılan kişilerin %100'ü, çocukların basılı kaynaklara ve eğitim materyallerine erişimlerinin olmadığını bildirmiştir.

Ankete katılan kişilerin %51,5'i çocuklarının okula dönme olasılığının yüksek olduğunu bildirmiştir.

Ankete katılan kişilerin %33'ü okulların hala kapalı olduğunu bildirmiştir.

Ankete katılan kişilerin yalnızca %13'ü çocukların bu yıl eğitimlerine uzaktan veya alternatif olarak devam etmelerini sağlamak için yapılan okul düzenlemelerinden bahsetmiştir.

Ankete katılan kişilerin çocuklarının yalnızca %19'unun eğitim amaçlı internete ve %10'unun basılı okul materyallerine erişimleri olduğu bildirilmiştir

COVID-19 zorla yerinden edilmiş çocuklara daha fazla zarar ve yoksunluk yaşatarak yayılmaya devam ederken, pandeminin bu çocuklar üzerindeki yakın ve gelecekteki etkileri, yalnızca zorla yerinden edilmiş kişilerin ulusal aşı planlarına ve küresel salgın önleme çabalarına anlamlı bir şekilde dâhil edilmesiyle ele alınabilecek kritik bir savunmasızlık faktörü olarak kabul edilmelidir.

İnsani yardım finansmanının sağlanması ile ilgili kriz COVID-19 nedeniyle şiddetlenmektedir

Pandemi, insani ihtiyaçları şiddetlendirmektedir. Ancak ihtiyaçlar arttıkça, insani krizlere ayrılan fon açığı da artmaktadır. COVID-19 için 2020 Küresel İnsani Müdahale Planı başlangıçta, 54 ülkedeki acil ihtiyaçlara yanıt vermek amacıyla 2 milyar ABD Doları için çağrısında bulunmuştur ama bu çağrı, 63 ülkede artan ihtiyaçlara yanıt vermek amacıyla Mayıs 2020 ve Temmuz 2020'de güncellenmiştir.⁹⁴ Güncellenen plan 9,5 milyar ABD dolarını gerektirmiş

ve yıl sonuna kadar finansman gerekliliklerinin sadece %39,7'si karşılanmıştır.⁹⁵

2021 Küresel İnsani Müdahale Planı, 56 ülkede çoğu yardıma muhtaç 160 milyon insanı desteklemek amacıyla 35,1 milyar ABD Doları için çağrıya bulunmaktadır. Mayıs 2021 itibarıyla, plan finansman gerekliliklerinin sadece %16'sını karşılamıştır.

2021 müdahale planları/ çağrıları	Gereken (ABD Doları)	Finanse edilen (ABD Doları)	Kapsanan (%)	Yorum
Kolombiya insani müdahale planı 2021	174,010,305	17,386,177	%10.0	
KDC insani müdahale planı 2021	1,984,303,303	227,643,993	%11.5	
Venezüella insani müdahale planı 2021	762,500,000	20,499,751	%2.7	
KDC bölgesel mülteci müdahale planı 2021	544,601,391	0	%0.0	
Venezüella mülteci ve göçmen müdahale planı 2021	1,439,234,410	64,610,582	%4.5	Ev sahipliği yapan Brezilya, Kolombiya ve Peru'yu kapsamaktadır
Suriye bölgesel mülteci müdahale planı 2021	5,841,000,000	557,612,483	%9.5	Ev sahipliği yapan Türkiye ve Ürdün'ü kapsamaktadır
Güney Sudan bölgesel mülteci müdahale planı 2021	868,677,970	5,875,441	%0.7	Ev sahipliği yapan KDC ve Uganda'yı kapsamaktadır

OCHA Financial Tracking Service'ten alınan veriler⁹⁶

COVID-19, insani fonların yön değiştirmesine ve kesintilerine neden olmaktadır. BMMYK, fon kesintilerinin zorla yerinden edilmiş kişiler için temel ve hayat kurtaran hizmetlerin sağlanmasında çarpıcı bir azalmaya yol açtığını bildirmiştir.⁹⁷ Bazı kesintiler, BMMYK fonlarının pandemi ile ilgili faaliyetlere yönlendirilmesinden kaynaklanırken, diğerleri büyük ölçüde sürekli olarak yetersiz fonlamanın sonucudur. 2020'de bu kesintilerden etkilenen World Vision'ın mülteci faaliyetlerinden bazıları aşağıdaki gibidir;

- Uganda'da çocuk koruma ve ruh sağlığı: Güney Sudanlı mültecilere ev sahipliği yapan yerleşim yerlerinde çocuk koruma ve psiko-sosyal vaka yönetimi, artan ruh sağlığı gereksinimlerine rağmen doğrudan finansman eksikliğinin bir sonucu olarak azaltılmıştır.
- KDC'de sağlık hizmetlerinin sağlanması: Finansman eksikliği, Orta Afrikalı mültecilere ev sahipliği yapan kamplarda özel ekipmanların sağlanmasının ve sağlık merkezlerinin inşasının askıya alınmasına neden olmuştur. Sağlık çalışanları ve beslenme ve üreme sağlığı alanındaki diğer kilit paydaşlar için kapasite geliştirme faaliyetleri de iptal edilmiştir. Bu kesintiler, başta çocuklar olmak üzere mülteciler

için sıtma, yetersiz beslenme, kızamık ve ishal gibi sağlık risklerini önemli ölçüde artırmıştır.

- Türkiye'de Eğitim: Suriyeli mültecilere ve ev sahibi topluluklara verilen eğitim desteği, e-öğrenmeye erişemeyen ortaokul çağındaki çocukları etkileyerek azaltılmıştır.
- Kolombiya'da Çocuk Dostu Alanlar: 2018'den beri devam eden Çocuk Dostu Alanlara Destek durdurulmuştur. Bu durum, çocuklara bakım veren kişilerin göçmenlik prosedürleri ve oryantasyon sürecinden geçerken, Venezuela'ya yeni gelen ve gözetimi yapılmayan çocukları etkilemiştir; çocuklar, kalabalık sınır geçiş alanları nedeniyle önemli koruma risklerine maruz kalmışlardır.

En büyük dış yardım bağışçılarında biri olan Birleşik Krallık (İngiltere) hükümeti, Denizaşırı Kalkınma Yardımı bütçesini 2021 ve 2022 ve muhtemelen sonrası için milli gelirin %0,7'sinden %0,5'ine⁹⁸ indirdiğini duyurmuştur. Bu, en savunmasız kişilerin en çok ihtiyaç duyduğu bir zamanda mevcut olan 400 milyon İngiliz Sterlinin (yaklaşık 567.612.000 ABD Doları) fonlara daha az aktarılacağı anlamına gelmektedir.

ÖNERİLER

COVID-19 aşısı, virüse ve onun doğrudan ve dolaylı etkilerine karşı en savunmasız milyonlarca insanı geride bırakmaktadır. Dünya pandemiyi, aşısı dağıtımının kapsayıcı, adil ve eşit bir şekilde olması ile teşhis ve ilaçların herkes için eşit derecede erişilebilir olması durumunda başarılı bir şekilde atlatacaktır. Politika ve uygulamadaki engeller, zorla yerinden edilmiş kişilerin kendilerini COVID-19'dan korumada aşılarla ve teşhislere, kendileri için daha sonra mevcut olsa bile, erişme güçlerini etkilemektedir.

Zorla yerinden edilmiş ailelere ve çocuklara pandeminin ele alınmasına yönelik tavsiyelerini ve kendilerine destek sağlamanın en iyi yollarını sorduğumuzda, karar vericilere:

- Aşının herkese temin edilmesi,
- COVID-19 aşıları, aşısı güvenliği ve aşılarla nasıl erişilebileceği hakkında daha fazla bilgi sağlanması,
- Ücretsiz COVID-19 testi ve tedavisine ve daha geniş anlamda sağlık hizmetlerine erişimin sağlanması,
- Temiz su ve sağlık hizmetleri, maskeler ve el dezenfektanları gibi COVID-19 önleme araçlarının sağlanması,
- Okul materyalleri ve çevrimiçi öğrenme için internete erişim dâhil olmak üzere çocukların eğitiminin desteklenmesi,
- Nakit transferleri ve sağlık sigortası dâhil olmak üzere gıda yardımının ve sosyal yardımın sağlanması,
- İnsanların sokağa çıkma yasaklarına ve sosyal mesafe kurallarına uymalarının sağlanması,
- Çocuklar ve yaşlılar da dâhil olmak üzere yardıma en çok ihtiyacı olan kişilere daha iyi bakım sağlanması ve
- İş fırsatları ve iyi işlerin sağlanması konularında çağrıda bulunmuştur.

World Vision, bağışçı hükümetlere:

- Acil olarak COVAX'ı tamamen finanse ederek,
- COVAX dağıtımlarını etkinleştirmek amacıyla aşılar için 2,6 milyar ABD doları tutarında bir finansman boşluğu da dâhil olmak üzere, "COVAX Araçlarına Erişim Hızlandırıcısı" (ACT-A) için 18,1 milyar ABD Doları tutarındaki finansman açığını⁹⁹ kapatarak,
- DSÖ'nün çağrısına uygun olarak 2021'de 1 milyar aşısı dozunu paylaşarak¹⁰⁰,

- Mülteciler için Küresel İlkeler Sözleşmesi taahhütlerinin bir parçası olarak zorla yerinden edilmiş kişiler de dâhil olmak üzere tüm hassas gruplar için COVID-19 aşısının zamanında ve verimli dağıtımını sağlamak amacıyla düşük ve orta gelirli ülkelere artan finansal, teknik ve lojistik destek sağlayarak ve,
- DSÖ'nün Toplumun Hazırlı Olması için 10 Adım belgesi ile uyumlu olarak toplum katılımı, aşısı ile ilgili tereddütlere yönelik müdahaleleri ve yerel dağıtım için finansmanı hızlandırarak ülkeler arasında aşılarla, teşhislere ve ilaçlara eşit erişimin sağlanması konularında çağrıda bulunmaktadır.¹⁰¹ Ülkeler arasında aşılarla, teşhislere ve ilaçlara eşit erişimin sağlanması konularında çağrıda bulunmaktadır.

World Vision, mültecilere ev sahipliği yapan ülkelerin hükümetlerine:

- Hukuki statülerine bakılmaksızın ve DSÖ'nün COVID-19 aşılama tavsiyelerinin COVID-19 aşısı planlarında ve dağıtımlarında ev sahibi ülkelerin kendi vatandaşlarıyla eşit koşullarda tahsis ve önceliklendirilmesi amacıyla SAGE Değerler Çerçevesi'ne göre tüm zorla yerinden edilmiş kişileri doğrudan kapsayarak; bu kapsam doğrultusunda:
  - Ulusal dağıtım ve aşılama planları, planların bağlama özel olmasını sağlamak ve zorla yerinden edilmiş kişilerin COVID-19 aşılarına, testlerine ve tedavisine erişimin önündeki temel engelleri ele almak amacıyla sivil toplum kuruluşları, inanç liderleri ve çocuklar ve aileleri de dâhil olmak üzere etkilenen topluluklarla ortaklaşa geliştirilmeli, izlenmeli ve değerlendirilmelidir,
  - Birbirinden ayrı haldeki veriler zorla yerinden edilmiş kişileri içermeli ve bu veriler, aşısı alımı da dâhil olmak üzere aşısı planının uygulanmasının düzenli bir şekilde izlenmesinin bir parçası olarak toplanmalıdır.
  - Herhangi bir resmî belgenin eksikliği aşısının yapılmasına engel teşkil etmemelidir.
- Aşılar, aşısı güvenliği, uygunluk, kayıt, aşısı yerleri ve hukuki veya oturum statülerinin gizliliği hakkında gerçekler dâhil olmak üzere ilgili dillerde ve formatlarda aşısı dair bilgiler üreterek ve bunlara erişimi artırarak,

- Kişisel bilgilerin güvenli bir şekilde saklanmasını ve bir kişinin hukuki veya oturma statüsü hakkında (biri COVID-19 için test edildiğinde veya aşı yapılırken) elde edilen herhangi bir bilginin, kendilerine karşı kullanılmak, göçmenlik veya kanun yaptırımını ile ilgili işlemleri başlatmak amacıyla diğer devlet daireleriyle paylaşılmamasını sağlayarak ve,
- Tüm zorla yerinden edilmiş kişilerin erişebileceği çeşitli kanallar aracılığıyla COVID-19 aşısı kaydı sağlayarak ülkeler içinde aşılar için adil erişimin sağlanması konularında çağrıda bulunmaktadır.

Zorla yerinden edilmiş kişilerin COVID-19 aşısı kampanyalarından hariç tutulmasıyla ilişkili olmak üzere bu kişilerin geçim kaynakları ve sağlıkları ile ilgili son derece zararlı sonuçlar ve çocuklar ile ilgili ciddi olumsuz sonuçlar şeklinde somut riskler de bulunmaktadır.

World Vision bağışçı hükümetlere:

- Devam eden insani müdahaleleri acil olarak finanse etmeye devam etmek ve zorla yerinden edilmiş kişiler için temel sağlık, koruma, gıda ve sosyal koruma programlarını sürdürmek veya bu programları tekrarlamak,
- COVID-19 ile ilgili müdahalelerde ve iyileşme planlarında acil aşı programlarının ötesinde sağlık ve su, temizlik ve hijyen sistemlerinin güçlendirilmesine öncelik vermek, COVID-19 kaynaklı sağlıkla ilgili sorunlara daha iyi yanıt vermek, zorla yerinden edilmiş kişilerin karmaşık sağlık ihtiyaçlarını ele almak ve yoksul ülkelerin gelecekteki krizlere daha

iyi hazırlanmasını sağlamak,

- Pandeminin zorla yerinden edilmiş kişiler, özellikle çocuklar ve bilhassa geçim kaynakları, gıda güvenliği ve beslenme, sağlık, çocuk koruma ve eğitim üzerindeki dolaylı ve orantısız etkilerini bütünsel olarak ele alan politikaları benimsemek ve COVID-19 müdahalelerini ve iyileştirme planlarını finanse etmek ve,
- COVID-19 ile ilgili küresel ekonomik müdahalenin zorla yerinden edilmiş kişilerin ihtiyaçlarını karşılamasını sağlama konularında çağrıda bulunmaktadır.

World Vision, mültecilere ev sahipliği yapan ülkelerin hükümetlerine:

- Hukuki ve oturma statülerine bakılmaksızın çocuklar da dâhil olmak üzere tüm zorla yerinden edilmiş kişileri COVID-19 müdahale planlarına ve ulusal sağlık sistemlerine açıkça dâhil etmek, COVID-19 test ve tedavisine adil erişimi sağlamak,
- Pandeminin ülkelerinde yaşayan tüm aileler ve çocuklar üzerindeki ekonomik etkilerini en aza indirmek amacıyla sosyal koruma programlarını genişletmek ve,
- Okulların hala kapalı olduğu yerlerde tüm çocuklar için sürekli öğrenme amacıyla kapsayıcı ve kaliteli örgün ve yaygın eğitim stratejileri uygulamak ve uygun ekipman ve okul malzemeleri, öğrenme materyalleri ve finansal destek sağlayarak çocukların okula geri dönmelerini sağlamak (örneğin, okul ücretlerinin ödenebilmesi için nakit transferi) konularında çağrıda bulunmaktadır.

5 yaşındaki Suriyeli mülteci Qutaibah, World Vision'ın Ürdün'deki Azrak Mülteci Kampı'nda bulunan ve COVID-19 nedeniyle kapalı olan erken çocukluk eğitim merkezindeki düzenli etkinliklere gitmeyi özliyor. Öğrenimine uzaktan devam edebilmek için günlük ödevlerini heyecanla tamamlamaktadır. © World Vision / Seba Younis

EKLER

Ek 1. Metodoloji

Bu anket 25 Nisan ve 9 Mayıs 2021 tarihleri arasında Brezilya, Kolombiya, KDC, Ürdün, Peru, Türkiye, Uganda ve Venezüella olmak üzere sekiz ülkede gerçekleştirilmiştir. World Vision, Brezilya, Kolombiya ve Peru'da Venezüellalı mülteciler; Ürdün ve Türkiye'de Suriyeli mülteciler; KDC'de, Orta Afrika Cumhuriyeti'nden gelen mülteciler ve Uganda'da, Güney Sudanlı mülteciler ile anket çalışması yapmıştır. World Vision, Venezüella'da ülke içinde yerinden edilmiş Venezüellalıları ile de anket çalışması yapmıştır.

Anket, sekiz ülkenin tamamında 339 haneyi kapsayan ve hane başına ortalama altı kişi olan bir örnekleme metodolojileri karışımını (rastgele, amaçlı ve elverişlilik örnekleme) kullanmıştır. Brezilya (39), Peru (50), Kolombiya (43), Venezüella (39), Türkiye (49), Ürdün (39), Uganda (34) ve KDC'deki (46) hane halkları ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler, COVID-19 ile ilgili güvenlik düzenlemeleri ve yerel yönetmeliklere uygun olarak telefonla veya yüz yüze şekilde gerçekleştirilmiştir.

Ankete katılan kişilerin cinsiyeti, yaşı, hukuki durumu ve yaşam durumları dikkate alınmıştır. Ülke verileri ile ilgili ek, her ülke için ayrıntılı bir döküm sağlamaktadır. Ankete katılan kişilerin %62'sinden fazlasının kadın olması, yerinden edilmiş aileler arasında kadınların yönettiği hanelerin yüksek sayısını yansıtmaktadır. Kadınlar en fazla Kolombiya, Peru ve Venezüella'dan katılım sağlamışlardır.

Mülteci ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin yaşadıkları yerler ve yaşam durumları dikkate alınmıştır. Ankete katılan kişiler kentsel, kırsal, yarı kentsel, gayri resmi yerleşim yerleri, mülteci/ÜİYOK kampları ve düşük gelirli konut ortamları dâhil olmak üzere çeşitli yerlerde yaşamaktadırlar. Ülke verileri ile ilgili ek, her ülke için ayrıntılı bir döküm sağlamaktadır.

Kısıtlamalar: Sonuçlar, ilgili ülkelerdeki tüm mülteci ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin nüfusunu temsil etmemekte, fakat ankete katılan kişilerin araştırma sırasında yaşadıkları bölgede karşılaştığı durumun göstergesidir.

SONNOTLAR

- ¹ Haziran 2021 itibarıyla. Bloomberg, *Vaccine tracker*, <https://www.bloomberg.com/graphics/covid-vaccine-tracker-global-distribution/>
- ² IOM, *Report of Migrant Inclusion in COVID-19 Vaccination Campaigns*, 17 Mayıs 2021, https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/DMM/Migration-Health/iom-vaccine-inclusion-mapping-17-may-2021-global.pdf, page 5
- ³ WHO, *COVAX, Joint Statement: Call to action to equip COVAX to deliver 2 billion doses in 2021*, 27 Mayıs 2021, <https://www.who.int/news/item/27-05-2021-co-vax-joint-statement-call-to-action-to-equip-covax-to-deliver-2-billion-doses-in-2021>
- ⁴ The Conversation, *COVID vaccines: rich countries have bought more than they need – here's how they could be redistributed*, 9 Şubat 2021, <https://theconversation.com/covid-vaccines-rich-countries-have-bought-more-than-they-need-heres-how-they-could-be-redistributed-153732>. See also US: ABC News, *As world grows desperate for COVID vaccine, US sits on tens of millions of unused doses*, 27 Mayıs 2021, <https://abcnews.go.com/Politics/world-grows-desperate-covid-vaccine-us-sits-tens/story?id=77925298>; BBC News. See also BBC, *Boris Johnson urged to share vaccines with poorer nations*, 28 Mart 2021, <https://www.bbc.co.uk/news/uk-56552966>
- ⁵ KFF, *Global COVID-19 Vaccine Access: A Snapshot of Inequality*, 17 Mart 2021, <https://www.kff.org/policy-watch/global-covid-19-vaccine-access-snapshot-of-inequality/>
- ⁶ IOM, *Populations at risk: Implications of COVID-19 for hunger, migration and displacement*, Kasım 2020, https://www.iom.int/sites/default/files/populations_at_risk_-_implications_of_covid-19_for_hunger_migration_and_displacement.pdf
- ⁷ UNHCR, *Consequences of Underfunding in 2020*, Eylül 2020, <https://www.unhcr.org/underfunding-2020/wp-content/uploads/sites/107/2020/09/Underfunding-2020-Full-Report.pdf>, sayfa 5
- ⁸ SKH göstergelerinin 'göçmen statüsü' (mülteci statüsü dâhil ancak zorunlu olarak ülke içinde yerinden edilmiş kişiler dâhil) gibi özelliklere göre ayrıştırılması gerektiğine dair orijinal bir anlaşma olmasına rağmen, hükümetlerin bunu kullanma sicili zayıftır (UNHCR Blog, *Including forced displacement in the SDGs: a new refugee indicator*, 2 Aralık 2019, <https://www.unhcr.org/blogs/including-forced-displacement-in-the-sdgs-a-new-refugee-indicator>). Uluslararası Kurtarma Komitesi tarafından yapılan bir analiz, 2019 Gönüllü Ulusal İncelemelerini sunan 42 ülkeden sadece 13'ünün mültecilerin özel ilgiyi hak ettiğini belirttiğini ve hiçbir İncelemenin SKH'lere yönelik ulusal ilerlemeyi ölçmek için mültecilere ilişkin verileri içermediğini tespit etmiştir (Bakınız: IRC, *Missing Persons: Refugees Left Out and Left Behind in the Sustainable Development Goals*, Eylül 2019, sayfa 1, <https://www.rescue.org/sites/default/files/document/4121/missingpersonreport100319.pdf>)
- ⁹ UN News, *UN report finds COVID-19 is reversing decades of progress on poverty, healthcare and education*, 7 Temmuz 2020, <https://www.un.org/development/desa/en/news/sustainable/sustainable-development-goals-report-2020.html>
- ¹⁰ Anket, sekiz ülkenin tamamında 339 haneyi kapsayan ve hane başına ortalama altı kişi olan bir örnekleme metodolojileri karışımını (rastgele, amaçlı ve elverişlilik örnekleme) kullanmıştır. Ankete katılan kişilerin cinsiyeti, yaşı, hukuki durumu ve yaşam durumları dikkate alınmıştır. Brezilya, Kolombiya ve Peru'da Venezüellalı mülteciler; Ürdün ve Türkiye'de Suriyeli mülteciler; KDC'de, Orta Afrika Cumhuriyeti'nden gelen mülteciler ve Uganda'da, Güney Sudanlı mülteciler ile anket çalışması yapılmıştır. Venezüella'da ülke içinde yerinden edilmiş Venezüellalı ile anket çalışması yapılmıştır. Daha fazla bilgi için Ek 1. Metodoloji'ye bakınız.
- ¹¹ World Vision International and War Child Holland, *The Silent Pandemic: The Impact of the COVID-19 Pandemic on the Mental Health and Psychosocial Well-being of Children in Conflict Affected Countries*, 10 Nisan 2021, <https://www.wvi.org/publications/report/coronavirus-health-crisis/silent-pandemic>
- ¹² BBC News, *Coronavirus: WHO chief criticises 'shocking' global vaccine divide*, 10 Nisan 2021, <https://www.bbc.co.uk/news/world-56698854>
- ¹³ Euronews, *Global COVID vaccine inequality 'becoming more grotesque every day'*, WHO warns, 22 Mart 2021, <https://www.euronews.com/2021/03/22/global-covid-vaccine-inequality-becoming-more-grotesque-every-day-who-warns>
- ¹⁴ 10 Haziran 2021 itibarıyla. Exact percentage is 0.03%. Mathieu, E., Ritchie, H., Ortiz-Ospina, E. et al. *A global database of COVID-19 vaccinations*. Nat Hum Behav(2021) <https://ourworldindata.org/covid-vaccinations>
- ¹⁵ KFF, 17 Mart 2021, 5. Not
- ¹⁶ The Guardian, *The Observer view on the UK's role in the global fight against Covid-19*, 2 Mayıs 2021, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/may/02/uk-role-in-global-fight-against-covid-19>
- ¹⁷ UNICEF, *Immunization*, <https://www.unicef.org/immunization>
- ¹⁸ The East African, *DRC to return AstraZeneca vaccines to UNICEF*, 29 Nisan 2021, <https://www.theeastafrican.co.ke/tea/rest-of-africa/drc-to-return-vaccines-3380784>
- ¹⁹ NPR, *They Desperately Need COVID Vaccines. So Why Are Some Countries Throwing Out Doses?*, 5 Mayıs 2021, <https://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2021/05/05/991684096/they-desperately-need-covid-vaccines-so-why-are-some-countries-throwing-out-dose>
- ²⁰ NPR, 5 Mayıs 2021.
- ²¹ WHO, 27 Mayıs 2021, 3. Not
- ²² Inter-Agency Standing Committee, *IASC Principals Ad Hoc Meeting, Summary Record and Action Points*, 23 Şubat 2021, <https://interagencystandingcommittee.org/system/files/2021-03/IASC%20Principals%20Meeting%20Record,%2023%20February%202021.pdf>
- ²³ Inter-Agency Standing Committee, 23 Şubat 2021.
- ²⁴ WHO, 27 Mayıs 2021, 3. Not
- ²⁵ See: <https://reliefweb.int/report/world/unhcr-global-covid-19-emergency-response-17-february-2021>
- ²⁶ For a list of all humanitarian response plans, go to Humanitarian Insight, *Global Humanitarian Overview 2021*, <https://hum-insight.info>
- ²⁷ Humanitarian Insight, *Global Humanitarian Overview 2021*
- ²⁸ WHO, *COVID-19 Response Tracking Dashboards Northwest Syria Health Cluster, Turkey Hub*. 25 Mayıs 2021'de elde edilen veriler: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoibTRiMmZiMTAtNWYzZC00M2RmLWFKOTktZWZiMjQ4NmFhOWhlviwY2MTBjMGI3LWJkMjQ0NGIzOS04MTBiLTNkYzI4MGFmYjU5MCIslmMiOjh9&pageName=ReportSectionb57388c4c756b1036a93>
- ²⁹ WHO, *OCHA: Syrian Arab Republic: COVID-19 Humanitarian Update No. 21* As of 30 Kasım 2020, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/syrian-arab-republic-covid-19-humanitarian-update-no-21-30-november-2020>
- ³⁰ The New Humanitarian, *India and COVID-19 vaccines: A national crisis with global ripples*, 4 Mayıs 2021, <https://www.thenewhumanitarian.org/news/2021/5/4/indias-covid-19-crisis-strains-global-vaccine-supplies>
- ³¹ WHO Bangladesh, *Rohingya Crisis Situation Report #7*, 16 Nisan 2021, https://cdn.who.int/media/docs/default-source/searo/bangladesh/bangladesh---rohingya-crisis---pdf-reports/sitreps/2021/who-cox-s-bazar-situation-report-7.pdf?sfvrsn=a53ff2c2_11%22%20%5Ct%20%22_blank
- ³² WHO Bangladesh, 16 Nisan 2021
- ³³ Arab News, *Jordan ramps up refugee vaccination drive*, 30 Mayıs 2021, <https://www.arabnews.com/node/1867471/middle-east>
- ³⁴ WHO, *Partner highlights: Saving lives—helping refugees access health care in Uganda during the COVID-19 lockdown*, 30 Nisan 2021, <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/partner-highlights-saving-lives-helping-refugees-access-health-care-in-uganda-during-the-covid-19-lockdown>
- ³⁵ The New Humanitarian, *Vaccines may elude Venezuelan migrants in Colombia*, 10 Mart 2021, <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2021/3/10/covid-19-vaccines-may-elude-Venezuelan-migrants-in-colombia>
- ³⁶ İncelemeye dâhil edilen 168 ülkenin listesi IOM tarafından paylaşılmamıştır.
- ³⁷ IOM, 17 Mayıs 2021, 2. Not

- ³⁸ A number of human rights treaties' monitoring bodies, such as the Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR), have explicitly called for the prioritisation of migrants most exposed and vulnerable to the virus: CESCR, *Statement on universal and equitable access to vaccines for the coronavirus disease (COVID-19)*, E/C.12/2020/2, 15 Aralık 2020, paragraf 5. Ayrıca, bakınız: CESCR, Genel Yorum No. 25 (2019), paragraf 16: 'Taraflar Devletler, bilimsel ilerlemenin gerçekleşmesini ve uygulamalarının ve faydalarının dağıtılmasını ve özellikle savunmasız ve ötekileştirilmiş kişilere sunulmasını sağlamak amacıyla kendi kaynaklarını yönlendirmeli ve diğerlerinin eylemlerini koordine etmelidir. As cited in *Joint Guidance Note on Equitable Access to COVID-19 Vaccines for All Migrants*, <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Migration/JointGuidanceNoteCOVID-19-Vaccines-for-Migrants.pdf>. Ten human rights treaty bodies have called for a human rights approach to tackling Covid-19: OHCHR, Human Rights Treaties Branch, *Compilation of statements by human rights treaty bodies in the context of COVID-19*, 28 Nisan 2020, https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/TB/COVID19/Compilation_statements.pdf
- ³⁹ Karar, "COVID-19 pandemisine yanıt olarak tüm kaliteli, güvenli, etkili ve uygun fiyatlı temel sağlık teknolojilerine ve ürünlerine (...) evrensel, zamanında ve adil erişim ve adil dağıtım" çağrısında bulunmaktadır. Bakınız: WHA, Resolution 73.1, 14 Ekim 2020, https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA73/A73_R1-en.pdf
- ⁴⁰ UNSC, *Resolution 2565(2021)*, 26 Şubat 2021, <https://undocs.org/pdf/symbol/en/S/2021/195>
- ⁴¹ Global Refugee Forum/UNCHR, *The role of the Global Compact on Refugees in the international response to the COVID-19 pandemic*, Temmuz 2020, <https://globalcompactrefugees.org/article/role-global-compact-refugees-international-response-covid-19-pandemic>
- ⁴² WHO, *WHO SAGE values framework for the allocation and prioritization of COVID-19 vaccination*, 14 Eylül 2020, https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/334299/WHO-2019-nCoV-SAGE_Framework-Allocation_and_prioritization-2020.1-eng.pdf?ua=1. Değerler çerçevesi, arz sınırlı olduğunda aşılama için grupların önceliklendirilmesi konusunda rehberlik sağlamaktadır. Ayrıca, COVID-19 aşı kampanyalarının hedefleri için bir "değerler temeli" sağlamakta ve bunları aşılama için hedef gruplara bağlamaktadır. Genel hedef, COVID-19 aşılarının küresel bir kamu malı olmasıdır. Bu çerçeve, eşitlik ve karşılıklılık dâhil olmak üzere altı ilkeye dayanmaktadır. Her ilke belirli hedefleri ve bazıları için dikkate alınacak ve önceliklendirilecek kilit popülasyonların bir dökümünü içermektedir. Değerler Çerçevesi, sınırlı tedarik bağlamında Covid-19 aşılarının kullanımlarına öncelik vermek için DSÖ COVAX Tahsis Çerçevesi ve DSÖ SAGE Yol Haritasının geliştirilmesi hakkında bilgilendirme yapmıştır.
- ⁴³ WHO, *WHO SAGE Roadmap for Prioritizing Uses of COVID-19 Vaccines in The Context of Limited Supply*, Kasım 2020, <https://www.who.int/publications/m/item/who-sage-roadmap-for-prioritizing-uses-of-covid-19-vaccines-in-the-context-of-limited-supply>
- ⁴⁴ These findings have been validated by other studies and reports. See for example IOM, 17 Mayıs 2021, 2. Not.
- ⁴⁵ IFRC, *Least Protected, Most Affected: Migrants and refugees facing extraordinary risks during the COVID-19 pandemic*, 2020, <https://media.ifrc.org/ifrc/wp-content/uploads/2020/09/IFRC-report-COVID19-migrants-least-protected-most-affected.pdf>
- ⁴⁶ IFRC, 2020
- ⁴⁷ Örneğin, mültecilerin İnternet özellikli bir telefona sahip olma olasılığı mülteci olmayanlara göre %50'den daha azdır ve dünya genelinde mültecilerin %29'unun telefonu yoktur. GSMA, *The Importance of Mobile for Refugees: A Landscape of New Services and Approaches*, 2017, https://www.gsma.com/mobilefordevelopment/wp-content/uploads/2017/02/The-Importance-of-mobile-for-refugees_a-landscape-of-new-services-and-approaches.pdf
- ⁴⁸ Örneğin, bakınız: World Vision, *Act Now for Children - How a Global Pandemic is Changing the Lives of Children in Middle East and Eastern Europe Region*, Ekim 2020, https://www.wvi.org/sites/default/files/2020-11/Covid19%20very%20final_small.pdf
- ⁴⁹ VOA News, *Misinformation Clouds Uganda's Effort to Vaccinate Refugees*, 19 Mayıs 2021, <https://www.voanews.com/covid-19-pandemic/misinformation-clouds-ugandas-effort-vaccinate-refugees>
- ⁵⁰ Based on World Vision, *Faith in action: Power of faith leaders to fight a pandemic*, 2021, <https://www.wvi.org/publications/report/coronavirus-health-crisis/faith-action-power-faith-leaders-fight-pandemic>
- ⁵¹ Uluslararası bir deklarasyonu imzalayanlar arasında DSÖ genel direktörü Tedros Adhanom Ghebreyesus, BM'nin çocuk ajansı UNICEF'in icra direktörü Henrietta Fore, Uluslararası Kızılhaç Komitesi başkanı Peter Maurer, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri Filippo Grandi, Canterbury başpiskoposu ve küresel Anglikan kilisesinin lideri Justin Welby, El-Ezher'in büyük imamı Şeyh Ahmed el-Tayeb ve Hıristiyan ve Yahudi liderler bulunmaktadır.
- ⁵² UN COVID-19 Response, *COVID-19: UN counters pandemic-related hate and xenophobia*, 11 Mayıs 2020, <https://www.un.org/en/coronavirus/covid-19-un-counters-pandemic-related-hate-and-xenophobia>
- ⁵³ B. Rohwerder, *The right to protection of refugees and IDPs during the COVID-19 pandemic: links with authoritarianism – Literature review (unpublished, available upon request)*, The Institute for Development Studies (IDS) COVID Collective: Social Science Research for COVID-19 Action, Mart 2021
- ⁵⁴ B. Rohwerder, Mart 2021
- ⁵⁵ Zard, M., Lau, L.S., Bowser, D.M. et al, *Leave no one behind: ensuring access to COVID-19 vaccines for refugee and displaced populations*, 19 Nisan 2021, *Nature Medicine*, <https://doi.org/10.1038/s41591-021-01328-3>, <https://www.nature.com/articles/s41591-021-01328-3#citeas>
- ⁵⁶ H.H. P. Kluge, Z. Jakab, J. Bartovic, V. D'Anna, and S. Severoni, *Refugee and migrant health in the COVID-19 response*, *The Lancet*, 31 Mart 2020, [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(20\)30791-1/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)30791-1/fulltext)
- ⁵⁷ IFRC, 2020, 45. Not
- ⁵⁸ G. Vince, *The world's largest refugee camp prepares for COVID-19*, *British Medical Journal*, 26 Mart 2020, <https://www.bmj.com/content/368/bmj.m1205.abstract>
- ⁵⁹ UNHCR, *10 facts about refugees*, 2018, <https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2019/09/10-Facts-About-Refugees.pdf>
- ⁶⁰ World Vision, *Migration and COVID-19: Venezüellian children between a rock and a hard place*, 2020, https://www.wvi.org/sites/default/files/2020-06/Niñez%20venezolana%20Covid19%20İnglés%20Web_FINAL.pdf. A 2019 UN Vulnerability assessment also found that about 26% of Syrian refugee shelters in Lebanon lack basic sanitation services, which increases to about 40% in slums: WFP, UNHCR and UNICEF, *Vulnerability Assessment of Syrian Refugees in Lebanon*, 2019, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/73118.pdf>
- ⁶¹ IFRC, 2020,44. Not
- ⁶² IFRC, 2020, 44. Not
- ⁶³ OECD, *The Impact of Coronavirus (COVID-19) on Forcibly Displaced Persons in Developing Countries*, 2020, <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-impact-of-coronavirus-covid-19-on-forcibly-displaced-persons-in-developing-countries-88ad26de/>
- ⁶⁴ Anadolu Ajansı, BM: Mültecilere ev sahipliği yapan ülkelerin daha fazla desteğe ihtiyacı var, 19 Mart 2021, <https://www.aa.com.tr/en/world/un-countries-hosting-refugees-need-more-support/2181090>
- ⁶⁵ The Conversation, *Governments need to do more for refugees affected by coronavirus: here's how*, 15 Nisan 2020, <https://theconversation.com/governments-need-to-do-more-for-refugees-affected-by-coronavirus-heres-how-135861>
- ⁶⁶ Refugees International, *Gender Matters: COVID-19's outsized impact on displaced women and girls*, 2020, <https://www.refugeesinternational.org/reports/2020/5/4/gender-matters-covid-19s-outsized-impact-on-displaced-women-and-girls>
- ⁶⁷ Center for Global Development, International Rescue Committee & Refugees International, *Locked Down and Left Behind: The Impact of COVID-19 on Refugees' Economic Inclusion*, 2020, <https://www.cgdev.org/publication/locked-down-and-left-behind-impact-covid-19-refugees-economic-inclusion>
- ⁶⁸ World Vision, 2020, 59. Not. Anketeye katılan ülkeler Brezilya, Bolivya, Şili, Kolombiya, Ekvador, Peru ve Venezüella'dır.
- ⁶⁹ VisionFund, *Impact of COVID-19 on Refugee Saving Groups in Uganda*, 2020, <https://www.visionfund.org/stories/impact-covid-19-refugee-saving-groups-uganda>. COVID-19'un zorla yerinden edilmiş kişilerin üzerindeki dramatik ve orantısız etkisi, Norveç Mülteci Konseyi'nin (NRC) sekiz ülkede (Afganistan, Kolombiya, Irak, Kenya, Libya, Mali, Uganda ve Venezüella) 1.400 mülteci ve yerinden edilmiş kişiyle yaptığı anketde de rapor edilmiştir. Anket, ankete katılan 4 kişiden 3'ünün, düşük ve orta gelirli ülkeler COVID-19'dan ciddi şekilde etkilenmeden önce bile 2020 Mart ve Ağustos sonu arasında geçici veya kalıcı olarak işini veya işten gelirini kaybettiğini ortaya koymuştur: NRC, *Downward Spiral: the economic impact of COVID-19 on refugees and displaced people*, 2020, https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/nrc_downward-spiral_covid-19_report.pdf
- ⁷⁰ World Bank, *Updated estimates of the impact of COVID-19 on global poverty: Looking back at 2020 and the outlook for 2021*, 11 Ocak 2021, <https://blogs.worldbank.org/opendata/updated-estimates-impact-covid-19-global-poverty-looking-back-2020-and-outlook-2021>

- ⁷¹ ILO, *COVID-19'un Ürdün'deki İşçiler Üzerindeki Etkisi: A Rapid Assessment*, 2020, <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/75961>
- ⁷² ILO, *Facing Multiple Crises: Rapid assessment of the impact of COVID-19 on vulnerable workers and small-scale enterprises in Lebanon*, 2020, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---arabstates/---ro-beirut/documents/publication/wcms_747070.pdf. Danimarka Mülteci Konseyi'nden alınan veriler ayrıca Ürdün, Irak, Lübnan, Nijer ve Nijerya'da zorla yerinden edilmiş nüfusun, ev sahibi topluluklara kıyasla istihdam fırsatlarını kaybetmeye daha yatkın olduğunu ortaya koymuştur. Danish Refugee Council, *Global COVID-19 Response / Final Report May – Aralık 2020*, <https://drc.ngo/media/y2w133u0/drc-global-covid-19-appeal-2020-12-march-2021.pdf>
- ⁷³ UNICEF, *Press Release, Across virtually every key measure of childhood, progress has gone backward, UNICEF says as pandemic declaration hits one-year mark*, 10 Mart 2021, <https://www.unicef.org/press-releases/across-virtually-every-key-measure-childhood-progress-has-gone-backward-unicef-says>
- ⁷⁴ UN, *Policy Brief: The Impact of COVID-19 on children*, Nisan 2020, page 11, https://unsdg.un.org/sites/default/files/2020-04/160420_Covid_Children_Policy_Brief.pdf. Nisan 2020'de Çocuk Hakları Komitesi, pandeminin çocuklar üzerindeki ciddi fiziksel, duygusal ve psikolojik etkisi konusunda uyarıda bulunmuş ve Devletlere çocuk haklarını koruma konusunda çağrı yapmıştır. Göçmen, sığınmacı, mülteci ve ülke içinde yerinden edilmiş çocuklar dâhil olmak üzere Covid-19'un neden olduğu istisnai koşullar nedeniyle savunmasızlığı daha da artan çocukları koruma ihtiyacını kabul etmiştir. Devletleri, pandeminin oluşturduğu halk sağlığı tehdidiyle mücadele etmek amacıyla önlemler alırken çocuk haklarına saygı göstermeye çağırıştır. (Çocuk Hakları Komitesi, pandeminin çocuklar üzerindeki ciddi fiziksel, duygusal ve psikolojik etkisi konusunda uyarıda bulunmuş ve Devletlere çocuk haklarını koruma konusunda çağrı yapmıştı, 8 Nisan 2020)
- ⁷⁵ CDC, *Science Brief: Transmission of SARS-CoV-2 in K-12 schools*, 19 Mart 2021, https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/science/science-briefs/transmission_k_12_schools.html#COVID-19-children-adolescents; Medical Express, *Kids highly likely to transmit coronavirus to others: study*, 21 Ocak 2021, <https://medicalxpress.com/news/2021-01-kids-highly-transmit-coronavirus.html>
- ⁷⁶ World Vision, *2020 Aftershocks reports: Out of time*, 2020 <https://www.wvi.org/publications/report/coronavirus-health-crisis/aftershocks-out-time>; Secondary impacts threaten more children's lives than disease itself: <https://www.wvi.org/publications/covid-19-aftershocks-secondary-impacts-threaten-more-childrens-lives-disease-itself>; A Perfect Storm: <https://www.wvi.org/publications/report/coronavirus-health-crisis/covid-19-aftershocks-perfect-storm>; Access Denied: <https://www.wvi.org/publications/report/coronavirus-health-crisis/covid-19-aftershocks-access-denied>; Deadly Waves: <https://www.wvi.org/publications/report/coronavirus-health-crisis/covid-19-aftershocks-deadly-waves>
- ⁷⁷ World Vision, 2021, 10. Not
- ⁷⁸ Mart 2021'de BNMYK, sokağa çıkma kısıtlamalarının iş ve gelir üzerindeki etkisinin, zorla yerinden edilmiş kişilerin sayısını artırdığı konusunda uyarı yapmıştır: UNCHR, *Pandemic deepens hunger for displaced people the world*, 31 Mart 2021, <https://www.unhcr.org/news/stories/2021/3/6062fe334/pandemic-deepens-hunger-displaced-people-world.html>
- ⁷⁹ World Vision, 2020, 59. Not
- ⁸⁰ World Vision, 2020, 59 Not. . Bu istatistikler; Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Gana, Kenya, Malavi, Ruanda, Tanzanya, Uganda ve Zambiya'daki VisionFund mikrofinans kuruluşları tarafından 29 Nisan - 9 Mayıs 2020 tarihleri arasında 2.481 müşteriyle yapılan anketlerin ortalama verileridir. Daha fazla bilgi için Ek 1'deki metodolojiye bakın.
- ⁸¹ World Vision, 2020, 47. Not
- ⁸² UNICEF, WHO and World Bank, *Levels and trends in child malnutrition: UNICEF/WHO/World Bank Group Joint Child Malnutrition Estimates, Key findings of the 2021 edition*, 2021, <https://data.unicef.org/resources/jme-report-2021/>
- ⁸³ UNICEF, WHO and World Bank, 2021
- ⁸⁴ UNICEF, WHO and World Bank, 2021
- ⁸⁵ UNHCR, 31 Mart 2021, 77 Not
- ⁸⁶ UNHCR, WFP, *UNHCR appeal for funding for over 3 million refugees hit by ration cuts in Eastern Africa*, 2 Mart 2021, <https://www.unhcr.org/news/press/2021/3/603dec5f4/wfp-unhcr-appeal-funding-3-million-refugees-hit-ration-cuts-eastern-africa.html>. Syria Direct, *Syrian refugees in Jordan risk losing critical support due to severe funding gap*, 20 Mayıs 2021, <https://syriadirect.org/syrian-refugees-in-jordan-risk-losing-critical-support-due-to-severe-funding-gap/>
- ⁸⁷ UN News, *As Plight of Syrians Worsens, Hunger Reaches Record High, International Community Must Fully Commit to Ending Decade-Old War, Secretary-General Tells General Assembly*, 30 Mart 2021, <https://www.un.org/press/en/2021/sgsm20664.doc.htm>
- ⁸⁸ World Vision, *COVID-19 Aftershocks: A Perfect Storm*, Mayıs 2020, https://www.wvi.org/sites/default/files/2/June_2020_020-05/Aftershocks%20FINAL%20VERSION_0.pdf
- ⁸⁹ Child Rights Now!, *Ending Violence against Children and COVID-19, Policy Brief*, 2020, https://www.wvi.org/sites/default/files/2020-07/2020_06_JF_CRN_Ending%20Violence%20Against%20Children%20and%20COVID%2019%20ENG.pdf
- ⁹⁰ Child Rights Now!, 2020
- ⁹¹ UNICEF, *COVID-19 has led to dramatic reduction in essential services and protection for migrant and displaced children in countries around the world*, 18 Aralık 2020, <https://www.unicef.org/press-releases/covid-19-has-led-dramatic-reduction-essential-services-and-protection-migrant-and>
- ⁹² UNESCO, *UNESCO nesiller boyu sürecek bir felaket konusunda uyarı yapmıştır*, 7 Nisan 2021, <https://en.unesco.org/news/unesco-warns-generational-catastrophe>
- ⁹³ UNHCR, *Coming Together for Refugee Education. Education Report 2020*, 2020, <https://www.unhcr.org/5f4f9a2b4>
- ⁹⁴ Bunlardan 55'inin halihazırda bir müdahale planı varken, kalan 8'i pandemi nedeniyle insani yardıma ihtiyaç duymuştur.
- ⁹⁵ Kaynak: OCHA Financial Tracking Service. By contrast, between April and June 2020, governments spent US\$10 trillion on economic stimuli for their own economies (McKinsey & Company, *Total stimulus for the COVID-19 crisis already triple that for the entire 2008–09 recession*, 11 Haziran 2020, <https://www.mckinsey.com/featured-insights/coronavirus-leading-through-the-crisis/charting-the-path-to-the-next-normal/total-stimulus-for-the-covid-19-crisis-already-triple-that-for-the-entire-2008-09-recession>)
- ⁹⁶ OCHA, *Financial Tracking Service*, <https://fts.unocha.org/appeals/overview/2021/plans>
- ⁹⁷ UNHCR, *Consequences of Underfunding in 2020*, Eylül 2020, <https://www.unhcr.org/underfunding-2020/wp-content/uploads/sites/107/2020/09/Underfunding-2020-Full-Report.pdf>
- ⁹⁸ BOND, *UK aid cuts: reactions from the UK and beyond*, 7 Mayıs 2021, <https://www.bond.org.uk/news/2021/05/uk-aid-cuts-reactions-from-the-uk-and-beyond>
- ⁹⁹ WHO, *Access to COVID-19 tools funding commitment tracker*, 28 Mayıs 2021, <https://www.who.int/publications/m/item/access-to-covid-19-tools-tracker>
- ¹⁰⁰ WHO, 27 Mayıs 2021, 3. Not
- ¹⁰¹ WHO, *10 steps to community readiness: What countries should do to prepare communities for a COVID-19 vaccine, treatment or new test*, 8 Şubat 2021, https://www.who.int/publications/i/item/who-2019-nCoV-Community_Readiness-2021.1

www.wvi.org

Yoksulluk ve adaletsizliğin temel nedenleriyle mücadele ederek tam potansiyellerine ulaşmak için çocuklar, aileler ve topluluklarla birlikte çalışmaya adanmış bir Hıristiyan yardım, kalkınma ve savunuculuk kuruluşudur. World Vision, din, ırk, etnik köken veya cinsiyetten bağımsız olarak tüm insanlara hizmet eder.